

Skýrsla starfshóps um skólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum

Janúar 2011

Dawid Marek (2009)

Hópin skípa:

Þorsteinn Hjartarson, framkvæmdastjóri Þjónustumiðstöðvar Breiðholts, hópstjóri
Helgi Viborg, deildarstjóri á Þjónustumiðstöð Grafarvogs og Kjalarness
Hákon Sigursteinsson, deildarstjóri á Þjónustumiðstöð Breiðholts
Una Björg Bjarnadóttir, kennsluráðgjafi á Þjónustumiðstöð Laugardals og Háaleitis
S. Ingibjörg Jósefsdóttir, skólastjóri Hagaskóla og formaður Félags skólastjórnenda í Reykjavík
Auður Árný Stefánsdóttir, skrifstofustjóri grunnskólaskrifstofu Menntasviðs Reykjavíkurborgar
Íris Eik Ólafsdóttir, verkefnisstjóri á skrifstofu Velferðarsviðs

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

EFNISYFIRLIT

1. Inngangur	5
2. Helstu verkefni og skipan hópsins	6
3. Kortlagning fyrirkomulags kennsluráðgjafar í hverfum og tillögur að verklagi til að efla kennsluráðgjöf og skólaþróun	7
3.1 Kennsluráðgjöf í ljósi stefnumótunar menntaráðs.....	8
3.2 Meginverkefni kennsluráðgjafa sérfræðiþjónustu grunnskóla	8
3.3 Hlutverk kennsluráðgjafa í ljósi nýrra laga og reglugerða um grunnskóla	10
3.4 Tillögur starfshópsins um miðlun á þekkingu kennsluráðgjafa milli stöðva.....	11
4. Kortlagning á sérfræðiþjónustu í hverfum	12
4.1 Tillögur að samræmdu verklagi í skólamáli og einstaklingsmáli.....	14
4.1.1 Vinnsla sálfræðings í einstaklingsmáli.....	14
4.1.2 Vinnsla félagsráðgjafa í einstaklingsmáli	17
4.1.3 Vinnsla kennslu/sérkennsluráðgjafa/þroskaþjálfara í Einstaklingsmáli	18
4.1.4 Verklag við athugun í bekk í skólamáli eða einstaklingsmáli.....	19
4.1.5 Gátlisti í tengslum við verklagið Athugun í bekk	19
4.2 Verklag innan skóla vegna vanda nemenda	21
4.3 Verkferill fyrir skólastjóra vegna aðkomu sérfræðiþjónustu skóla	21
4.4 Verkferill fyrir skólastjóra vegna greiningargagna og beiðna frá Barna- og unglingsgeðdeild, Greininga- og ráðgjafastöð ríkisins, læknum o.fl. vegna skilafunda.....	24
4.5 Leiðir og verkferill um flæði sérþekkingar þjónustumiðstöðva milli hverfa borgarinnar.....	25
5. Hlutverk sérfræðiþjónustu í lögum og reglugerðum	26
5.1 Helstu atriði nýrrar reglugerðar	26
5.2. Drög að nýrri aðalnámskrá	28
5.3. Skólaþróun.....	29
Heimildir	31
Viðauki - Kortlagning á Úrræðum, fræðslutilboðum og þekkingu á þjónustumiðstöðvum	32
Fylgiskjal 1 - Erindisbréf starfshópsins	36
Fylgiskjal 2. Reglugerð um sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla	38
Fylgiskjal 3. Þjónustusamningur milli Menntasviðs og Þjónustu- og rekstrarsviðs (Án viðauka)	43
Fylgiskjal 4. Helstu niðurstöður starfshóps um samræmingu og þróun lykiltalna og sameiginlegra mælikvarða í skóla- og leikskólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum	48

TILLÖGUR STARFSHÓPS

Starfshópurinn leggur til að:

1. Að gegnsæjar reglur (reiknilíkan) verði notaðar við úthlutun fjármagns til sérfræðiþjónustu á þjónustumiðstöðvum sem verði endurskoðaðar árlega með tilliti til fjölda skólabarna, þjónustubarfa og sérfræðiþekkingar. Reglurnar taki meðal annars mið af lýðfræði og félagsgerð hvers hverfis, fjölda skóla, fjölda barna, fjölda fatlaðra barna og fjölda barna með greiningu.¹ Með því er stuðlað að jafnara aðgengi íbúanna að þjónustu innan borgarinnar. Starfshópurinn telur hins vegar í ljósi nýrrar reglugerðar² að einn kennsluráðgjafi og einn sérkennsluráðgjafi eigi að vera á hverri þjónustumiðstöð að lágmarki.
2. Sett verði á fót *Miðlunartorg þekkingar* sem miðlar þekkingu, reynslu og verkefnum milli þjónustumiðstöðva. Deildarstjórar útfæri það nánar.
3. Aukin samvinna og samráð
 - a. Samvinna milli kennsluráðgjafa á þjónustumiðstöðvum verði aukin og samstarf þeirra og grunnskólaskrifstofu Menntasviðs verði formgert í nánu samstarfi við deildarstjóra á þjónustumiðstöðvum.
 - b. Fastir reglulegir fundir kennsluráðgjafa þar sem þekkingu er miðlað, verklag samræmt og skilgreint og verkefni kynnt.
 - c. Starfsmenn þjónustumiðstöðva leiti í auknum mæli eftir faglegri aðstoð hver til annars.
 - d. Finna farveg svo starfsmenn sem búa yfir sérþekkingu geti farið milli þjónustumiðstöðva til að auka flæði þekkingar. Deildarstjórar útfæri það nánar.
4. Að menntaráð skipi starfshóp sem móti tillögur að útfærslu reglugerðar um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010 með tilliti til áhersluatriða reglugerðarinnar og markmiða hennar, þannig að hlutverk sérfræðiþjónustu verði skýrt og eins í allri Reykjavíkurborg, svo sem að skilgreina nánar hlutverk sérfræðiþjónustu þjónustumiðstöðvanna gagnvart:
 - a. símenntun starfsfólks í leik- og grunnskólum,
 - b. eftirfylgni og mati á árangri,
 - c. forvarnarstarfi, stuðningi við foreldra og heildarsýn,

¹ Hér er átt við ýmsar greiningar á börnum, aðrar en fötlunargreiningar, sem kalla á aukna þjónustu, stuðning og sérkennslu.

² *Reglugerð um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010.*

- d. félags- og þroskafræðilegri þekkingu,
 - e. túlkajónustu.
5. Tillögur að verklagi sem snúa að málum sem vísað er til sérfræðiþjónustunnar verði lagt til grundvallar, svo sem við skimun, athugun í bekk, miðlunartorg þekkingar og verklag vegna vanda nemenda.
 6. Kortlagning á sérþekkingu á þjónustumiðstöðvum, sem gerð var hausið 2010,³ verði nýtt markvisst til að þróa og bæta þjónustuna. Lagt er til að þessi kortlagning verði uppfærð árlega.
 7. Námskeið sem í boði eru fyrir börn og foreldra á þjónustumiðstöðvum verði opin öllum, óháð búsetu í borginni. Reykjavíkurborg móti skýra stefnu um gjaldtöku fyrir námskeið á þjónustumiðstöðvum sem haldin eru fyrir börn annars vegar og fullorðna hins vegar.
 8. Þjónustumiðstöðvar gefi út leiðbeinandi kynningarefni, fyrir starfsfólk skóla, starfsfólk sérfræðiþjónustu og foreldra, sem fjallar um það hvernig best er að vinna að snemmtækri íhlutun. Snemmtæk íhlutun snýr meðal annars að því hvernig best er að bregðast fljótt og vel við námsvanda hjá börnum, félagslegum vanda og sálrænum vanda. Meginmarkmið snemmtæktrar íhlutunar miða að því að nemendur fái kennslu og stuðning við hæfi í skóla án aðgreiningar.
 9. Verkferlar sem hópurinn hefur unnið, verði nýttir markvisst í öllum skólum í ljósi kröfunnar um mikið samstarf skólastjóra, foreldra, sérfræðiþjónustu og félagsþjónustu þjónustumiðstöðva, barnaverndaryfirvalda og heilbrigðisþjónustu. Tilgangur verkferla er að stuðla að skilvirkari þjónustu og gæta jafnræðis nemenda og forráðamanna þeirra gagnvart aðkomu þeirra fagaðila sem veita þjónustuna hverju sinni.
 10. Starfshópurinn leggur til að stuðningur sérfræðiþjónustunnar við hugmyndafræðina - *skóli án aðgreiningar* – verði kortlagður út frá þörfum starfsfólks skóla og í takt við nýja *reglugerð um börn með sérþarfir í grunnskólum* nr. 585/2010.
 11. Reykjavíkurborg taki upp viðræður við mennta- og menningarmálaráðuneytið um sérfræðiþjónustu í framhaldsskólum. Starfshópurinn telur það framfaraskref að gera þjónustusamninga, sem nú hefur verið opnað á í nýrri reglugerð, en slíkt fyrirkomulag ætti að stuðla að betri þjónustu við börn að 18 ára aldri.

³ Sbr. viðauka

1. INNGANGUR

Menntasvið Reykjavíkurborgar leggur áherslu á að bætt verði úr ýmsu er snýr að skólaþjónustu í hverfum borgarinnar, til að mynda að aðgengi að sérfræðiþjónustunni verði jafnara og lykiltölur samræmdar. Á fyrri hluta ársins 2010 var stofnaður starfshópur um samræmingu lykiltalna⁴ og síðastliðið sumar gaf sviðsstjóri Velferðarsviðs út erindisbréf um stofnun starfshóps sem móta ætti tillögur um jafnara aðgengi að sérfræðiþjónustunni og gera verkferil um aukið flæði þekkingar milli þjónustumiðstöðva. Einnig var hópnum falið að kortleggja fyrirkomulag kennsluráðgjafar í hverfum, skoða hlutverk kennsluráðgjafar í ljósi laga og reglugerða, ásamt fleiru er snertir þennan málaflokk.

Vegna sumarleyfa kom starfshópurinn ekki saman fyrr en í lok ágúst en eftir það hefur hópurinn haldið vinnufundi að jafnaði einu sinni í viku. Þá hafa fulltrúar hópsins sinnt undirbúningsvinnu og gagnaöflun milli funda og hitt m.a. kennsluráðgjafa og deildarstjóra þjónustumiðstöðva. Jafnframt hefur verið kallað eftir ýmsum mikilvægum upplýsingum frá þjónustumiðstöðvum og Menntasviði. Allir hafa verið afar jákvæðir gagnvart þessu starfi og því óhætt að segja að margir hafi lagt hönd á plóg.

Ný reglugerð um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum tók gildi 25. júní 2010, eða um það leyti sem starfshópurinn var stofnaður. Þar sem reglugerðin snertir erindi starfshópsins og gerir jafnframt nýjar kröfur til sérfræðiþjónustunnar kallaði hún að sjálfsögðu á töluverða rýni, samanburð við eldri reglugerð og að lagt væri mat á þær kröfur og áherslur sem þar koma fram. Hópurinn var sammála um að gefa reglugerðinni vægi með því að fjalla um hana í sérstökum kafla í skýrslunni. Einnig var starfshópurinn sammála um að ýmislegt í reglugerðinni kallaði á útvíkkun á verkefnum hópsins. Vegna hins stóra hlutverks og ábyrgðar skólastjóra gagnvart sérfræðiþjónustu við nemendur var til að mynda ákveðið að gefa þeim þætti vægi og koma með tillögu að verklagi sem gæti stuðlað að meiri skilvirkni og samræmdu vinnulagi í skólum borgarinnar. Í hópnum störfuðu fulltrúar þjónustumiðstöðva, skólastjóra, Menntasviðs og skrifstofu Velferðarsviðs. Samsetning starfshópsins hefur stuðlað að því að ólíkar raddir hafa fengið að hljóma.

⁴ Lykiltölur snúa að skilgreiningu á beiðnum til sérfræðiþjónustu og hvernig þær dreifast út frá ýmsum breytum, svo sem aldri, kyni og skólastigi.

2. HELSTU VERKEFNI OG SKIPAN HÓPSINS

HELSTU VERKEFNI HÓPSINS SAMKVÆMT ERINDISBRÉFI ERU EFTIRFARANDI:

Kortleggja fyrirkomulag kennsluráðgjafar í hverfum.

Leita leiða til að sérfræðipækking þjónustumiðstöðva flæði betur en nú er milli hverfa borgarinnar. Gerður verði verkferill um flæði þekkingar.

Leita leiða til að jafna aðgengi að skólaþjónustu ef bið eftir þjónustu er misjöfn eftir hverfum. Gerður verði um það verkferill.

Skoða hlutverk kennsluráðgjafar í ljósi nýrra laga og reglugerða um grunnskóla.

Skoða kennsluráðgjöf í ljósi stefnumótunar menntaráðs -verklag og mat.

Gera tillögur að bættu verklagi/breytingum til að efla og þróa kennsluráðgjöf og skólaþróun í hverfum ef þörf þykir.

Annað sem málið varðar ef þörf þykir.

HÓPINN SKIPA:

Þorsteinn Hjartarson, framkvæmdastjóri þjónustumiðstöðvar Breiðholts, hópstjóri
Helgi Viborg, deildarstjóri á þjónustumiðstöð Grafarvogs og Kjalarness
Hákon Sigursteinsson, deildarstjóri á þjónustumiðstöð Breiðholts
Una Björg Bjarnadóttir, kennsluráðgjafi á þjónustumiðstöð Laugardals og Háaleitis
S. Ingibjörg Jósefsdóttir, skólastjóri Hagaskóla og formaður Félags skólastjórna í Reykjavík
Auður Árný Stefánsdóttir, skrifstofustjóri grunnskólaskrifstofu Menntasviðs
Íris Eik Ólafsdóttir, verkefnisstjóri á skrifstofu Velferðarsviðs.

3. KORTLAGNING FYRIRKOMULAGS KENNSLURÁÐGJAFAR Í HVERFUM OG TILLÖGUR AÐ VERKLAGI TIL AÐ EFLA KENNSLU- RÁÐGJÖF OG SKÓLAÞRÓUN

Megin markmiðið með stofnun þjónustumiðstöðvanna haustið 2005 var að gera þjónustu borgarinnar aðgengilegri fyrir íbúa og efla þverfaglegt samstarf sérfræðinga í málefnum einstaklinga og fjölskyldna. Meðal þjónustubátta frá upphafi má nefna: félagslega ráðgjöf, fjárhagsaðstoð, stuðningsþjónustu, heimaþjónustu, húsnæðismál, hverfastarf og sérfræðiþjónustu við skóla. Þjónustan grundvallast á lögum og reglugerðum með áherslu á heildarsýn á málefni einstaklinga og fjölskyldna. Á þessum vettvangi hófu kennsluráðgjafar⁵ störf innan sérfræðiþjónustunnar ásamt sálfræðingum, félagsráðgjöfum og þroskaþjálfum. Áður höfðu þeir starfað á Menntasviði þar sem þeir veittu skólum þjónustu eftir þörfum, þvert á borgina. Þegar störf kennsluráðgjafa eru skoðuð á þessum tíma kemur fram að helstu þættir í starfi þeirra voru að:

- styrkja kennara í starfi með ráðgjöf og fræðslu,
- liðsinna skólum m.a. við áætlanagerð, þróunarstarf og símenntun,
- stuðla að samstarfi einstakra faghópa í grunnskólum borgarinnar,
- vera tengiliðir í samstarfsverkefnum skóla og stofnana/fyrirtækja,
- leiðbeina um forvarnarstarf og fyrirbyggjandi aðgerðir,
- yfirfara skólanámskrár og veita skólum endurgjöf og leiðbeinandi mat,
- fylgjast með rannsóknum og þróun á sviði kennslu og miðla til skóla.⁶

Á þeim tíma sem liðinn er frá stofnun þjónustumiðstöðvanna hefur orðið mikil breyting í starfi þeirra og kennsluráðgjafanna þar á meðal. Samkvæmt upplýsingum frá deildarstjórum sérfræðiþjónustu skóla haustið 2010 kemur fram að ýmsar áherslur í starfi kennsluráðgjafanna eru svipaðar í dag milli þjónustumiðstöðva, þótt aðkoma þeirra að málum taki mið af sérþekkingu og bakgrunni viðkomandi ráðgjafa. Sérkennsluráðgjafar hafa til dæmis sérþekkingu á kennslu fatlaðra barna. Allir búa þeir hinsvegar yfir víðtækri þroskafræðilegri þekkingu og vinna í þverfaglegu samstarfi í sérfræðiþjónustu skóla við ráðgjöf og handleiðslu í skóla- og einstaklingsmálum ásamt því að koma að bráðamálum. Að sögn deildarstjóra er megináherslan í hinu þverfaglega samstarfi heildarsýn á nemandann eins og ný reglugerð um sérfræðiþjónustu endurspeglar.

Kennsluráðgjafar veita ráðgjöf til skólastjórnenda, kennara og starfsfólks um skólastarf, inntak þess og skipulag. Stuðningur og leiðbeiningar til kennara og starfsfólks, ásamt öðrum ráðgjöfum sérfræðiþjónustunnar miða að því að efla skóla á faglegan hátt til að leysa viðfangsefni sem upp koma í skólastarfinu. Kennsluráðgjafi skoðar nám, líðan, námsframvindu, félagsfærni og hegðun

⁵ Þegar talað er um kennsluráðgjafa í skýrslunni er einnig átt við sérkennsluráðgjafa.

⁶ Auður Árný Stefánsdóttir, Hákon Sigursteinsson og Helgi Viborg tóku saman þessa þætti út frá gögnum á Menntasviði.

nemenda með kennaranum og honum er veitt ráðgjöf og handleiðsla í því margþætta hlutverki sem hann hefur gagnvart nemandanum. Í drögum að nýrri Aðalnámskrá, almennum hluta, er fjallað um hlutverk kennarans:

Meginhlutverk kennarans er kennslu- og uppeldisfræðilegt starf með nemendum, að vekja og viðhalda áhuga þeirra á námi og veita þeim handleiðslu á sem fjölbreytilegastan hátt. Þessu hlutverki má einnig lýsa sem forystuhlutverki; að vera leiðtogi í námi nemandans. Þetta felur í sér áherslu á að skapa nemendum frjóar námsaðstæður.

Í 13. grein laga um grunnskóla nr. 91/2008 segir um umsjónarkennarann í 3. mgr:

Hver nemandi skal hafa umsjónarkennara. Umsjónarkennari fylgist náið með námi nemenda sinna og þroska, líðan og almennri velferð, leiðbeinir þeim í námi og starfi, aðstoðar og ráðleggur þeim um persónuleg mál og stuðlar að því að efla samstarf skóla og heimila.

Í þessu samhengi telur starfshópurinn kennslufræðilega þekkingu og aðkomu kennsluráðgjafa að forvarnarstarfi og snemmtæku mati vegna námsstöðu nemandans vega þungt í hinu þverfaglega samstarfi um velferð hans, sbr. 3. gr. reglugerðar um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga.

3.1 KENNSLURÁÐGJÖF Í LJÓSI STEFNUMÓTUNAR MENNTARÁÐS

Í Starfsáætlun Menntasviðs 2010 birtist stefnumótun menntaráðs Reykjavíkur. Þar kemur fram að meðal helstu skrefa sem stefnt er að á árinu séu traust, öryggi og vellíðan nemenda og starfsfólks skóla. Sömuleiðis verði lögð áhersla á auknar framfarir, færni og árangur í fjölbreyttu skólasamfélagi sem grundvallist á virðingu og skilningi. Val og sveigjanleiki sé haft í huga og sérstaða hvers og eins.

Að mati starfshópsins á sérfræðiþjónustu skóla að vera samstíga þessum skrefum sem miða að auknum gæðum og fagmennsku í skólastarfi, eins og kemur fram í verklagi stefnumótunar menntaráðs. Þau skref og verklag sem stefnt er að á árinu 2010 grundvallast á mannauði skólanna. Þar er fyrst getið árangursríkra stjórnunarháttanna í jákvæðu starfsumhverfi sem hvetur til starfsþróunar. Starfshópurinn telur að stuðningur og fræðsla kennsluráðgjafa sem og annarra ráðgjafa í sérfræðiþjónustu skóla styðji við þetta verklag. Einkum eru forvarnir og snemmtæk íhlutun í samstarfi við sérfræðiþjónustuna mikilvæg í þessu sambandi. Einnig miðlun nýjunga og rannsókna í kennslu og námi barna.

3.2 MEGINVERKEFNI KENNSLURÁÐGJAFNA SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTU GRUNNSKÓLA

Flokka má verkefni sérfræðiþjónustu við grunnskóla í skólamál, einstaklingsmál, viðtalsbeiðnir (ráðgjöf) og bráðamál. Til frekari glöggvunar og afmörkunar á störfum kennslu/sérkennsluráðgjafa eru helstu verkefni þeirra tilgreind við hvern flokk (mynd 1).

Skólamál

1. Ráðgjöf/handleiðsla við skólastjórnendur, kennara og starfsfólk skóla.
2. Ráðgjöf vegna kennslu barna af erlendum uppruna.
3. Athugun í bekk vegna tiltekins hóps, einstaklinga eða samskipta nemenda og/eða kennara og nemenda. Mat og skimanir á námsstöðu/líðan/námsframvindu.
4. Ráðgjöf til skóla vegna skólaþróunarverkefna.

5. Ráðgjöf til kennara vegna foreldrasamstarfs.
6. Ráðgjöf til skólaráða.
7. Fræðsla til foreldra, kennara og starfsfólks skóla um málefni sem snerta skólastarf og velferð barna.

Einstaklingsmál

1. Þátttaka í þverfaglegri aðkomu sérfræðiþjónustu skóla að málum einstaklings.
2. Stuðningur við gerð einstaklingsnámskrár/einstaklingsáætlunar.
3. Þátttaka í skilafundum utanaðkomandi stofnana (BUGL,ÞHS,GRR)⁷.
4. Þátttaka í teyllum vegna einstaklingsmála.
5. Eftirfylgni vegna einstaklingsmáls og ráðgjöf til skólastjórnenda/kennara og/eða foreldra.

Viðtalsbeiðnir

1. Slíkar beiðnir fela í sér beiðni um eitt ráðgjafarviðtal til foreldra, skólastjórnenda eða starfsfólks skóla.
2. Þessi beiðni er oft millistig áður en til formlegrar tilvísunar til sérfræðiþjónustu kemur.

Bráðamál (sbr. ferla Velferðar- og Menntasviðs)

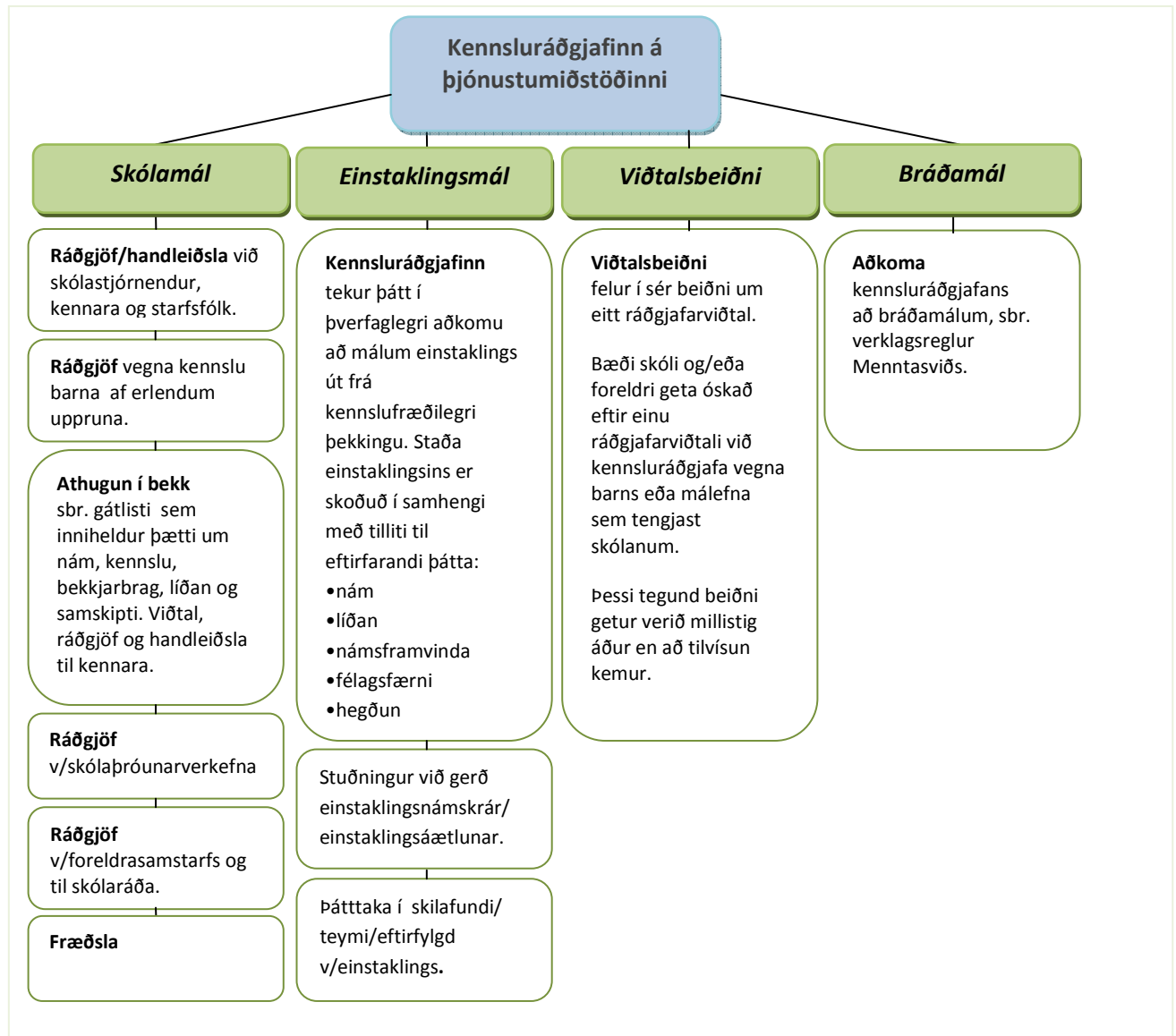
1. Kennslu/sérkennsluráðgjafar koma að vinnslu bráðamála ef þörf krefur.⁸

⁷ BUGL: Barna- og unglingageðdeild LSH, ÞHS: Proska- og hegðunarstöð Heilsugæslunnar, GRR: Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins.

⁸ Sjá Verklagsreglur. Þjónusta við grunnskólanema.

3.3 HLUVERK KENNSLURÁÐGJAFNA Í LJÓSI NÝRRRA LAGA OG REGLUGERÐA UM GRUNNSKÓLA

Kennsluráðgjafar á þjónustumiðstöðvum sinna skólamállum, einstaklingsmálum og viðtalsbeiðnum. Einnig koma þeir að bráðamálum.⁹ Á mynd 1 má sjá tillögur hópsins um hvað á að felast í störfum kennsluráðgjafa. Lagt er til að hver þjónustumiðstöð útfæri nánar framkvæmd vinnunnar.

Mynd 1. Kennsluráðgjafinn á þjónustumiðstöðinni

Gerð er krafa um að sérfræðiþjónustan mótist af heildarsýn á aðstæður og hagsmuni nemenda, óháð starfsstéttum sérfræðinga og hver veitir þjónustuna. Í þessu sambandi er vert að veita því stóra hlutverki sérfræðiþjónustunnar eftirtekt sem á að beinast að því að efla skóla sem faglegar stofnanir sem geti leyst flest þau viðfangsefni sem upp koma í skólastarfi og veita starfsfólki skóla leiðbeiningar og aðstoð við störf eftir því sem við á. Hér er gerð krafa um víðtæka og mikla þekkingu á mörgu er snýr að skólastarfi og ætti kortlagning á sérþekkingu á þjónustumiðstöðvum og bætt verklag um hvernig þekking getur flætt betur milli hverfa að vera liður í því að efla þennan þátt. Þá gæfi opnun

⁹ Sjá Verklagsreglur. Þjónusta við grunnskólanema.

námskeiða þvert á hverfi borgarinnar, sem eru haldin á þjónustumiðstöðvunum fyrir foreldra, tækifæri til fjölbreyttari leiðsagnar og námskeiðstilboða. Í þessu sambandi þarf þó að skerpa á stefnu borgarinnar um hversu mikið framboð eigi að vera á námskeiðum og gagnvart gjaldtöku fyrir slík námskeið sem haldin eru fyrir börn annars vegar og fullorðna hins vegar. Rétt er að minna á að borgarráð samþykkti tillögu í júní 2009 þar sem þjónustumiðstöðvar eru hvattar til að leggja áherslu á slíkt námskeiðahald og ýmis forvarnarverkefni.

Í nýrri reglugerð nr.584/2010 um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga 2. grein um inntak og markmið sérfræðiþjónustu segir: „Markmið með sérfræðiþjónustu sveitarfélaga er að kennslufræðileg, sálfræðileg, þroskafræðileg og félagsfræðileg þekking nýtist sem best í skólastarfi.“. Einnig segir í 8. grein sömu laga „Starfsfólk sem sinnir sérfræðiþjónustu sveitarfélaga skal hafa sérfræðimenntun á sviði kennslu- uppeldis og félagsmála“. Þar sem kennsluráðgjöf er gefið aukið vægi í reglugerðunum er ljóst að efla þarf kennsluráðgjöf til muna og styrkja kennsluráðgjafa í starfi. Liður í því er samvinna og miðlun þekkingar.

Í ljósi þessarar miklu áherslu á kennsluráðgjöf leggur hópurinn til að á hverri þjónustumiðstöð starfi að lágmarki einn kennsluráðgjafi og einn sérkennsluráðgjafi.

3.4 TILLÖGUR STARFSHÓPSINS UM MIÐLUN Á ÞEKINGU KENNSLURÁÐGJAFNA MILLI STÖÐVA

Lagt er til að kennsluráðgjafar verði í formlegu samstarfi við grunnskólaskrifstofu Menntasviðs. Þeir gætu til dæmis hist reglulega með starfsmönnum skrifstofunnar. Með því móti gætu þeir tekið virkan þátt í stefnumótun og framkvæmd verkefna. Einnig yrði hugsanlega um frekari sérhæfingu og verkaskiptingu milli þeirra að ræða. Hið sama á við um fleiri ráðgjafa sérfræðiþjónustunnar sem sinna verkefnum er tengjast grunnskólaskrifstofu. Það er í samræmi við tillögur í skýrslu starfshóps um framtíð skólasafnamiðstöðvar frá árinu 2010¹⁰, en þar er lagt til að nánara samstarf verði milli stöðvarinnar, kennsluráðgjafa og myndvers með stofnun kennslumiðstöðvar. Ljóst er þó að slíkt er ekki í farvatninu eins og staðan er í dag.

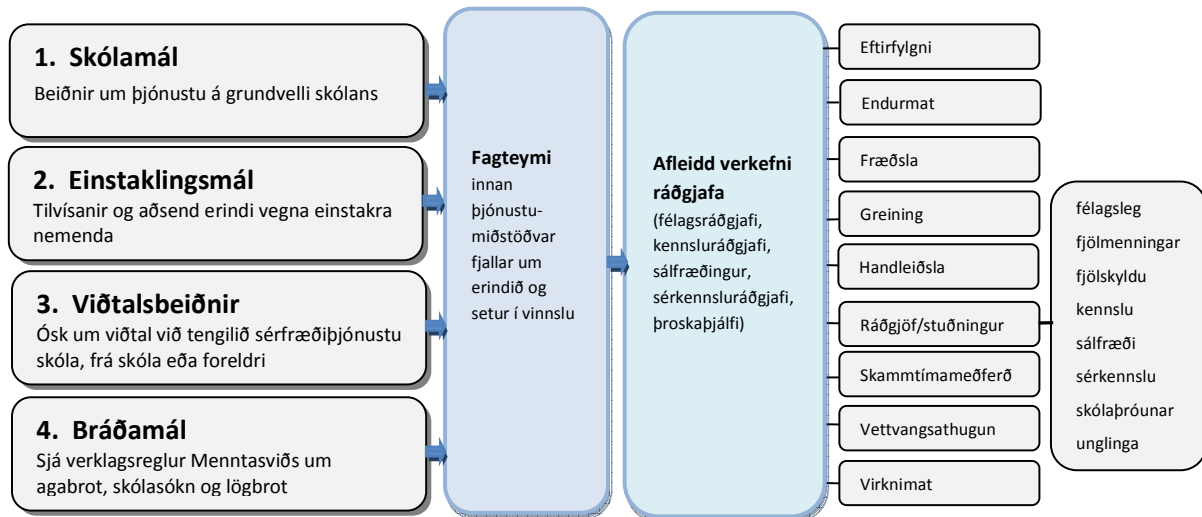
Lagt er til að samstarf verði með eftirfarandi hætti:

1. nánara samstarf verði milli kennsluráðgjafa og grunnskólaskrifstofu Menntasviðs og milli kennsluráðgjafa innbyrðis
2. reglulegir samstarfsfundir kennsluráðgjafa á þjónustumiðstöðvum þar sem þekkingu er miðlað, verlag skilgreint og verkefni kynnt,
3. þjónustumiðstöðvar geta leitað eftir aðstoð hver til annarrar,
4. finna þarf farveg svo starfsmenn sem búa yfir sérþekkingu geti farið milli þjónustumiðstöðva til að auka flæði þekkingar. Deildarstjórar útfæri það nánar.

¹⁰ Endurskoðun á starfsemi Skólasafnamiðstöðvar. Skýrsla starfshóps (2010).

4. KORTLAGNING Á SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTU Í HVERFUM

Hlutverk sérfræðiþjónustunnar er margbrotið og flókið. Í viðauka má sjá nákvæma kortlagningu, sem fram fór haustið 2010, á sérfræðipekkingu og úrræðum fyrir nemendur, foreldra og starfsfólk grunnskóla. Ef markmiðið um að jafnt aðgengi að þjónustunni í borginni á að ná fram að ganga þarf til að mynda að samræma heiti og hugtök. Því eru tillögur starfshóps um grunn að lykiltölum lagðar til grundvallar tillögum að bættu verklagi í sérfræðiþjónustu skóla (mynd 2).

Mynd 2. Helstu erindi sem berast þjónustumiðstöðvum vegna sérfræðiþjónustu skóla sem mynda lykiltölugrunn.

Myndin sýnir að þegar beiðni um þjónustu berst er fjallað um hana í fagteymi þjónustumiðstöðvar. Í framhaldinu verða til afleidd verkefni sem falin eru aðilum í sérfræðiþjónustunni og eru unnin í þverfaglegu samstarfi. Stærstur hluti beiðna er til kominn vegna flokka eitt og tvö, skólamála og einstaklingsmála og um þá flokka hefur starfshópurinn sett fram tillögur að verkferlum.

Þriðji flokkurinn, þ.e. viðtalsbeiðni er formlega leiðin fyrir starfsfólk skóla til að sækja stuðning og ráðgjöf til sérfræðiþjónustu skólans. Viðtalsbeiðni felur í sér beiðni um ráðgjafarviðtal sem oftast fer fram í skólanum. Foreldrar geta einnig, með eða án milligöngu skólans, óskað eftir viðtali við ráðgjafa sérfræðiþjónustunnar vegna málefna sem tengjast skólanum eða vegna skólagöngu barns síns. Það viðtal fer fram í viðkomandi skóla eða á þjónustumiðstöð.

Þegar sérfræðingur fær slíka viðtalsbeiðni í hendur, bregst hann hratt við, eða innan viku. Þessi tegund beiðni er mögulegt millistig áður en til formlegs skóla- eða einstaklingsmáls kemur. Viðtalsbeiðni er ávallt skrifleg á sérstöku eyðublaði sem á að vera aðgengilegt á heimsíðum þjónustumiðstöðvanna.

Skólamálum er úthlutað á teymisfundi og það verkefni sett í gang sem óskað er eftir, háð færni og þekkingu ráðgjafa. Allir ráðgjafar geta komið að þeim málum.

Allar tilvísanir sem berast eru fyrst settar í skimun hjá sálfræðingi sem ákvarðar í samvinnu við skóla og fagteymi næstu skref sem gætu verið eftirfylgni, endurmat, fræðsla, greining, handleiðsla, ráðgjöf, skammtímameðferð, vettvangsathugun og/eða virknimat. Þessu fyrirkomulagi til stuðnings er vísað

til rannsóknar Steinunnar Sigurjónsdóttur (2010)¹¹ og könnunar meðal skólastjórna í Breiðholti í júní 2009.¹²

Aðsend erindi frá öðrum stofnunum en skólum fara beint í eftirfylgni kennsluráðgjafa, ráðgjöf félagsráðgjafa eða endurmat sálfræðings. Aðsend erindi geta einnig innhaldið önnur verkefni, svo sem ósk um að barn komist á námskeið.

Afleidd verkefni ráðgjafa eru verkefni sem verða til háð eðli og kröfum hvernar beiðni fyrir sig. Hafa ber í huga að afleidd verkefni þurfa að vera í mikilli samvinnu ráðgjafa innanhúss gegnum teymisvinnu og önnur samskipti á þjónustumiðstöðinni. Þótt ákveðinni leið sé lýst í tillögum að verkferlum er sveigjanleiki mikill og háður hverju máli fyrir sig.

Nánari útlitun á afleiddum verkefnum (sbr. mynd 2) og hver sinnir hverju verkefni:

Eftirfylgni

- Sálfræðings að lokinni skimun eða nánari greiningu einstaklings.
- Kennsluráðgjafa/þroskaþjálfara að lokinni nánari greiningu sálfræðings vegna einstaklings.
- Kennsluráðgjafa/þroskaþjálfara í framhaldi af aðsendu erindi.
- Kennsluráðgjafa vegna vinnu með bekkjarkennara að bættum/breyttum kennsluháttum og bekkjarstjórnun.

Endurmat

- Sálfræðings vegna einstaklingsmáls.

Fræðsla

- Sálfræðings vegna einstaklingsmáls eða skólamáls.
- Kennsluráðgjafa eða þroskaþjálfara vegna einstaklingsmáls eða skólamáls.

Greining

- Sálfræðings vegna vitsmunapróskamats vegna einstaklingsmáls.
- Kennsluráðgjafa eða sálfræðings vegna málpróskamats.

Handleiðsla

- Sálfræðings vegna einstaklingsmáls eða skólamáls.
- Félagsráðgjafa, kennsluráðgjafa eða þroskaþjálfara vegna einstaklingsmáls eða skólamáls.

Ráðgjöf/stuðningur

- Félagsráðgjöf veitt af félagsráðgjafa.

¹¹ Hverju bætir skimun við þjónustu skólaskrifstofa? *Samantekt á skimunarferli þjónustumiðstöðvar Breiðholts árin 2007-2010.*

¹² Skimunarferli sérfræðiþjónustu skóla á þjónustumiðstöð Breiðholts. Outcome könnun (2009).

- Fjölskylduráðgjöf veitt af félagsráðgjafa eða sálfræðingi.
- Fjölmenningsráðgjöf oftast veitt af kennsluráðgjafa.
- Kennsluráðgjöf og sérkennsluráðgjöf veitt af kennsluráðgjafa vegna einstaklingsmáls eða skólamáls.
- Sálfræðiráðgjöf veitt af sálfræðingi vegna einstaklings- og skólamála.
- Skólaþróunarverkefni, ráðgjöf og stuðningur vegna skólaþróunarverkefna sem stuðlar að miðlun þekkingar milli faghópa og/eða skóla.
- Unglingaráðgjöf er oftast veitt af félagsráðgjafa.
- Uppeldisráðgjöf veitt af félagsráðgjafa, kennsluráðgjafa, sálfræðingi og þroskaþjálfara.

Skammtíma meðferð

- Fjögur til sex viðtöl hjá sálfræðingi í tengslum við einstaklingsmál.

Vettvangsathugun

- Kennsluráðgjafar, sálfræðingar og þroskaþjálfar sjá um vettvangsathugun inni í bekk vegna skóla- og einstaklingsmála.

Virknimat

- Kennsluráðgjafar og sálfræðingar veita þessa ráðgjöf til kennara vegna einstaklingsmála.

4.1 TILLÖGUR AÐ SAMRÆMDU VERKLAGI Í SKÓLAMÁLUM OG EINSTAKLINGSMÁLUM

Þegar tilvísanir vegna einstaklingsmála berast til þjónustumiðstöðvar, er fjallað um þær í fagteyminu (mynd 2). Málum er úthlutað til viðeigandi aðila í teyminu eftir eðli tilvísana. Ábyrgðaraðili fyrir vinnslu einstaklingsmáls er skráður og getur ýmist verið félagsráðgjafi, kennsluráðgjafi, sálfræðingur og/eða unglingaráðgjafi. Í kjölfar úthlutunar einstaklingsmáls hefst vinnsla viðkomandi sérfræðings samkvæmt eftirfarandi verkferlum:

Í samræmi við áherslu á samræmt verklag leggur starfshópurinn til að vinnsla einstaklingsmála verði með eftirfarandi hætti (mynd 3).

4.1.1 VINNSLA SÁLFRÆÐINGS Í EINSTAKLINGSMÁLUM

Sálfræðingur viðkomandi skóla fær úthlutað einstaklingsmáli á fagteymi/skólateymisfundi og skimun hefst. Í skimunarferlinu kallar sálfræðingur til aðra sérfræðinga sem hann telur að eigi að koma að einstaklingsmálinu þ.e. félagsráðgjafa, kennsluráðgjafa eða þroskaþjálfara. Við lok skimunar er árangur og íhlutun metin. Einstaklingsmáli sálfræðings er annað hvort lokið eftir skimun eða ákveðið er með foreldrum og skólastjóra að önnur verkefni taki við, svo sem ráðgjöf til foreldra, skóla, skammtíma meðferð og/eða nánari greining sálfræðings.

Með öllum tilvísunum vegna einstaklingsmála frá skólum til þjónustumiðstöðvar fylgi útfylltur spurningalisti um styrk og vanda nemandans (SDQ¹³) og mat á athygli- og ofvirknieinkennum (Ofvirknikvarði-ADHD¹⁴) sem foreldrar og kennarar hafa fyllt út. Ef við á fylgja einnig með matslistar fyrir einhverfurófs- (ASSQ¹⁵) og mótþróaeinkenni nemanda (ODD¹⁶). Starfsmaður skólans (umsjónaraðili sérkennslu) sér um að listarnir séu útfylltir og að tilvísunin sjálf sé sem ítarlegust (hegðun, líðan og árangur í skóla; úrræði sem skólinn hefur gripið til fram að þessu o.fl., sbr.mynd 5 um verkferil skólastjóra vegna aðkomu sérfræðiþjónustu skóla).

Sálfræðingur skoðar listana sem fylgja tilvísun vegna einstaklingsmálsins og skoðar önnur gögn sem fyrir liggja. Þar gæti til dæmis verið um fyrri athuganir á barninu að ræða, samantektir frá skóla um frammistöðu nemandans í athugunum sem skólinn hefur gert eða hefur undir höndum. Svo sem lestrarskimun, Boehm hugtakaskilningspróf í 1. bekk, samræmd próf, Talnalykill. Listinn er ekki tæmandi.

Sálfræðingurinn ritar drög að álitgerð þar sem fram koma helstu niðurstöður matskvarða og annarra fylgiskjala, álit hans á málinu og tillögur um næstu skref í vinnslu þess.

Sálfræðingurinn fundar því næst í skólanum eða á þjónustumiðstöð með foreldrum, kennara, deildarstjóra sérkennslu og mögulega öðrum ráðgjöfum. Þetta er svokallaður skimunarfundur og á að vera haldinn innan mánaðar frá því að tilvísun berst. Deildarstjóri sérkennslu sér um að boða slíka fundi, til hagræðis skal festa ákveðinn tíma vikunnar.

Á skimunarfundinum kynnir sálfræðingurinn drög að álitgerð og tillögur um næstu skref. Viðbótarupplýsingar og álit bætist við frá öðrum fundarmönnum.

Á skimunarfundinum er gengið frá eftirfarandi þáttum til að koma til móts við þarfir barnsins.

Áætlun um vinnslu málsins, en í áætlun skal getið um:

Hlutverk skóla til dæmis breytt skipulag kennslu, námsefni, nýtt verklag í aga- eða eineltismálum, gerð einstaklingsnámskrár og/eða aðlöguð stundaskrá.

Hlutverk foreldra varðandi uppeldis- og agamál ásamt annarri aðstoð við barnið, samvinnu við skólafólk og þjónustumiðstöð, námskeið o.fl.,

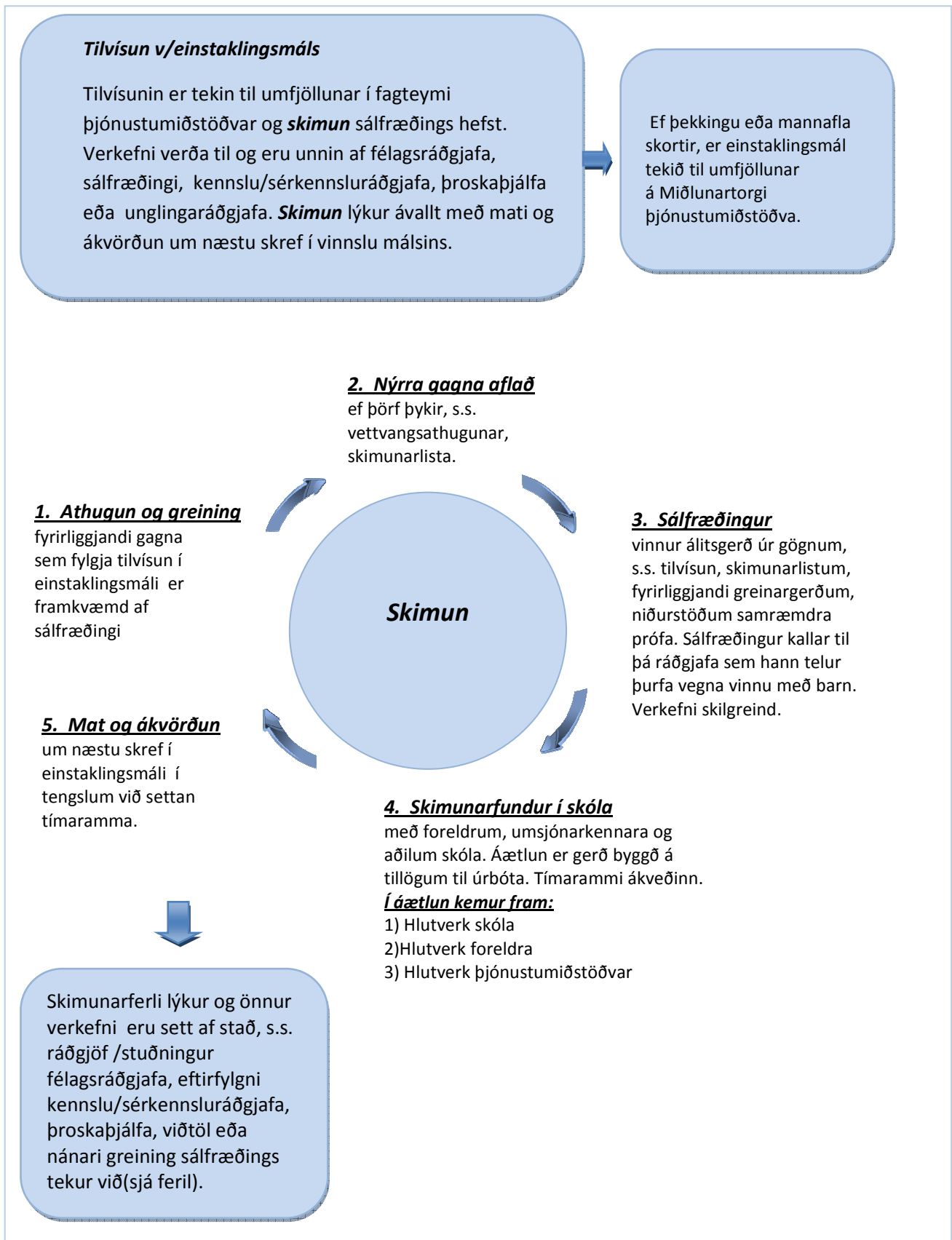
Hlutverk þjónustumiðstöðvar gagnvart skóla/barni/foreldrum til dæmis með ráðgjöf, skammtímameðferð (4-6 skipti), kennsluráðgjöf, félagslegri ráðgjöf, persónulegum ráðgjafa, námskeiði fyrir barn eða foreldra, fjölskylduvinnu, frekari greiningu á barninu, tilvísun til sérhæfðari aðila o.s.frv.

¹³ SDQ er skammstöfun á Strengths and Difficulties Questionnaire, matslista sem metur líðan, félagsfærni, ofvirkni, félagstengsl og hegðunarvanda hjá nemanda

¹⁴ Ofvirknikvarðinn metur einkenni athyglisbrests og ofvirkni hjá nemanda, Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD).

¹⁵ ASSQ er skammstöfun fyrir Attention deficit hyperactivity disorder og metur einhverfurófs einkenni hjá nemanda.

¹⁶ ODD er skammstöfun fyrir Oppositional defiant disorder, matslista sem metur mótþróaeinkenni hjá nemanda.

Mynd 3. Skimun sálfræðings

Sálfræðingur bætir við niðurstöðum skimunarfundar inn í fyrrnefnda álitsgerð. Skóli og foreldrar fá álitsgerðina senda.

1. Skóli kynnir niðurstöður skimunarfundar í nemendaverndarráði viðkomandi skóla.
2. Allir fundir eru skráðir í málaskrá.
3. Álitsgerð er skönnuð í málaskrá.
4. Eftirfylgdarfundur eða símtal tímasett til að mynda að fjórum vikum liðnum.

Við lok skimunar er metið hvort nánari greiningar sálfræðings sé þörf. Ef svo er þá er lagt til að greiningin verði með eftirfarandi hætti:

1. Sálfræðingur fær úthlutað máli á teymisfundi og nýtt mál/verkefni er stofnað í málaskrá.
2. Foreldrar eru boðaðir í viðtal þar sem farið er yfir álitsgerð úr skimun og önnur gögn sem fyrir liggja. Í viðtalinu eru viðeigandi matslistar afhentir foreldrum til útfyllingar. Jafnframt eru næstu viðtöl við barn og foreldra tímasett.
3. Viðtal er haft við kennara og matslistar til útfyllingar afhentir. Fram fer bein athugun í skóla ef við á, greindarprófun og viðtal við barn.
4. Boðað er til skilafundar með foreldrum.
5. Skilafundur með foreldrum og skóla er haldinn, ásamt ráðgjöfum, t.d. kennsluráðgjafa. Næstu skref rædd og möguleg úrræði og markmið ákveðin.
6. Máli er vísað áfram til lækna eða annarra sérfræðiaðila ef þörf er á.
7. Þjónustuteymi er myndað um barn ef um miklar sérþarfir er að ræða.
8. Foreldrum og börnum er boðin ráðgjöf sálfræðings í eitt til sex skipti. Tími fyrir ráðgjafaviðtal er ákveðinn ef sálfræðingur telur brýna þörf á.
9. Foreldrum er boðið upp á viðtal hjá félagsráðgjafa ef niðurstaða greiningar gefur tilefni til.
10. Eftirfylgdarfundur er haldinn með foreldrum og skóla eftir 6 vikur þar sem farið er yfir hvernig gengur að fylgja tillögum eftir og hvort markmiðum hafi verið náð.
11. Allir fundir eru skráðir í málaskrá og viðeigandi skýrslur skannaðar í málaskrá.

4.1.2 VINNSLA FÉLAGSRÁÐGJAFJA Í EINSTAKLINGSMÁLI

Félagsráðgjafi fær úthlutað máli á fundi fagteymis

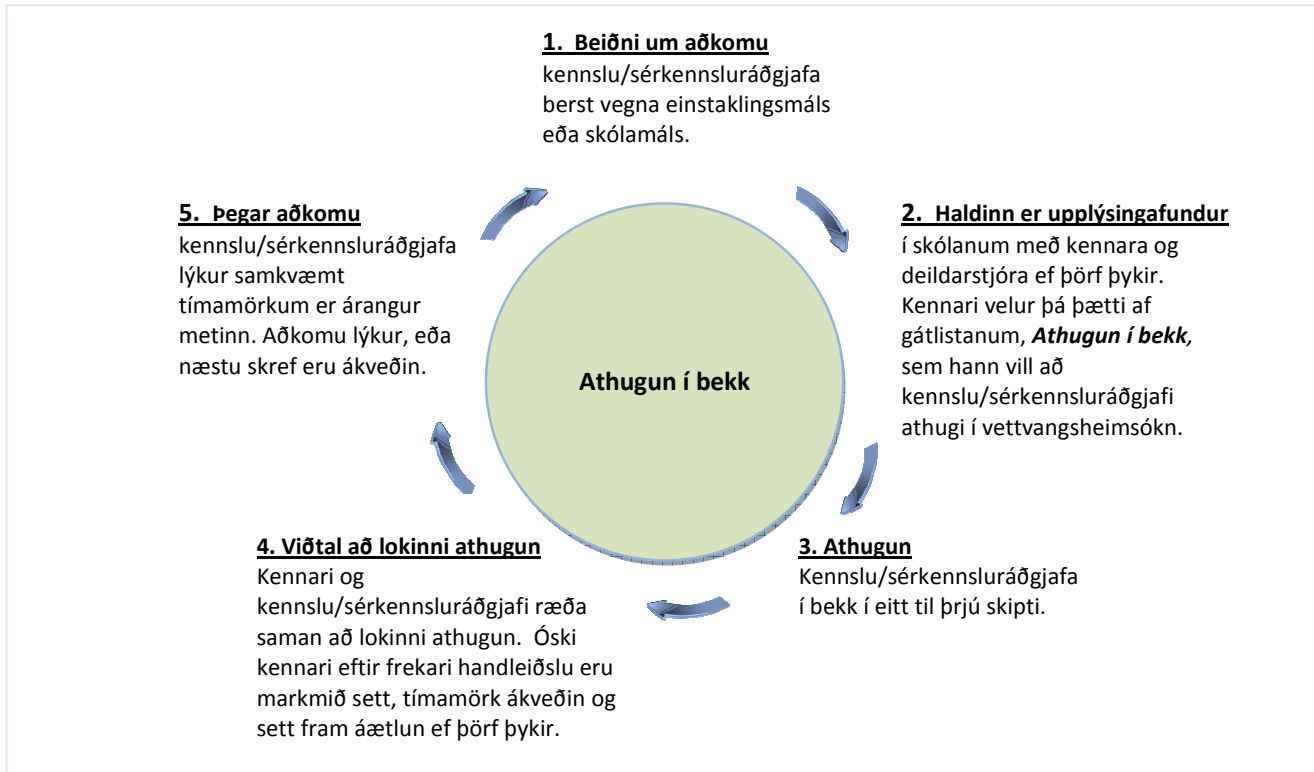
1. Félagssráðgjafi annaðhvort;
 - a. Hringir í foreldra og býður viðtalstíma. Skráir samskipti í málaskrá.
 - b. Ef óskað er eftir félagsráðgjafa á tilvísunareyðublaði, er fyrsta aðkoma hans á skimunarfunði sem sálfræðingur boðar til (sbr. Skimun sálfræðings, mynd 3)
2. Félagssráðgjafi tekur alltaf viðtal við foreldra/barn.
3. Unnið er úr fyrirbyggjandi gögnum, ákvörðun tekin, málið sett í vinnslu og sótt er um viðeigandi úrræði. Einnig situr félagsráðgjafinn skilafund sálfræðings ef við á og vinnur í þverfaglegu samstarfi við aðra ráðgjafa sem koma að máli nemandans.
4. Árangur í vinnslu málsins er metinn í fagteymi og því lokað þegar við á, eða áframhaldandi vinnsla og viðtöl/fjölskylduráðgjöf félagsráðgjafa tekur við.

4.1.3 VINNSLA KENNSLU/SÉRKENNSLURÁÐGJAFI/ÞROSKAÞJÁLFA Í EINSTAKLINGSMÁLUM

1. Kennsluráðgjafi eða þroskaþjálfari fær úthlutað einstaklingsmáli á fundi fagteymis annað hvort frá skóla eða utanaðkomandi sérfræðingi/stofnun. Gögn sem til eru um viðkomandi einstakling í málaskrá eru skoðuð og haft er samband við skóla. Óski skóli eftir aðkomu kennsluráðgjafa hefur hann samband við umsjónarkennara viðkomandi nemanda og ákveður fund eða heimsókn í bekk.
2. Hafi kennsluráðgjafi eða þroskaþjálfari framkvæmt athugun í bekk, heldur hann fund með viðkomandi kennara um áframhaldandi vinnu vegna nemandans eða gerir tillögu að aðgerðaráætlun og situr fund með foreldrum og starfsfólki skóla ef ástæða er til.
3. Í sumum tilfellum er myndað stuðnings- eða þjónustuteymi um nemanda og er kennsluráðgjafi eða þroskaþjálfari ábyrgðaraðili fyrir stofnun teymis. Kennsluráðgjafi eða þroskaþjálfari tekur ekki að sér stjórn teymis. Teymisstjóri er starfsmaður skóla, skipaður af skólastjóra, teymisstjóri boðar fundi og stjórnar þeim. Eftirfylgni í teyimum fer eftir eðli máls. Teymisfundir geta verið á sex vikna fresti, eða einungis einu sinni á önn.
4. Eftirfylgni lýkur þegar ráðgjafi telur að þörfum nemandans sé sinnt á viðeigandi hátt og hann fái þann stuðning sem honum ber.
5. Sé barni vísað af sálfræðingi á aðrar greiningarstofnanir, svo sem þroska- og hegðunarstöð Heilsugæslunnar, Barna- og unglingageðdeild LSH eða Greiningar- og ráðgjafastöð ríkisins, situr kennsluráðgjafi, sálfræðingur eða þroskaþjálfari í flestum tilvikum bæði skila- og stöðufundi og er ráðgefandi varðandi úrræði í skóla.
6. Kennsluráðgjafar sitja í nemendaverndarráðum skólanna ef við á.

4.1.4 VERKLAG VIÐ ATHUGUN Í BEKK Í SKÓLAMÁLI EÐA EINSTAKLINGSMÁLI

Hópurinn leggur til að eftirfarandi verklag verði haft til hliðsjónar þegar kennsluráðgjafi kemur að athugun í bekk.

Mynd 4. Athugun í bekk

4.1.5 GÁTLISTI Í TENGLUM VIÐ VERKLAGIÐ ATHUGUN Í BEKK

Neðangreindur gátlisti er til viðmiðunar og inniheldur þætti sem kennsluráðgjafi vinnur út frá við verklagið *Athugun í bekk* (mynd 4) vegna skóla- eða einstaklingsmáls. Kennarinn velur þá þætti af gátlistanum sem hann vill athuga nánar með kennslu/sérkennsluráðgjafa. Valdir þættir kennarans eru síðan lagðir til grundvallar í umræðum og samvinnu að lokinni vettvangsheimsókn (1-3 skipti).

1. Kennslustundin og vinnuvenjur kennara

- Viðfangsefni/inntak kennslunnar.
- Kennsluaðferðir
- Kennslugögn og notkun þeirra.
- Námsgögn og notkun þeirra.
- Tenging við fyrra nám eða heimavinnu.
- Tekur eitt verkefni við af öðru?

2. Bekkjarstjórnun og vinnu- og námsvenjur nemenda

- Hegðun og virkni nemenda, virknimat og notkun.
- Fyrirmæli til nemenda, hvernig vita nemendur hvað þeir eiga að gera?
- Hvernig nýtist tíminn til vinnu fyrir nemendur?

3. Leiðsögn og endurgjöf

- Eru nemendur meðvitaðir um markmið?
- Vita nemendur hvernig þeir geta bætt sig í náminu?

4. Einstaklingsmiðun/námsaðlögun

- Leiðir sem farnar eru til að koma til móts við nemendur sem ná ekki markmiðum svo og bráðgera nemendur.

5. Samskipti nemenda

- Tengslakönnun; notkun, tilgangur og fyrirlögn.
- Gátlisti um líðan nemenda; notkun og tilgangur.
- Lífsleikni, bekkjarfundir; tilgangur, markmið og framkvæmd.

6. Samskipti kennara og nemenda

- Rödd kennarans og líkamstjáning.
- Staðsetning kennarans í kennslustofunni.
- Nemendaviðtöl/samskiptabók.
- Umbunarkerfi og notkun þeirra.

7. Samskipti heimilis og skóla

- Gagnkvæm upplýsingagjöf milli foreldra og skóla og upplýsingaleiðir.
- Heimanám/áætlun og birting.

8. Samvinna

- Samvinna kennaranna í árganginum.
- Samvinna við þá sem sinna einstökum nemendum, t.d. stuðningsfulltrúi og/eða þroskaþjálfari.
- Skipulag og nýting stuðnings í bekk.

9. Skipulag í kennslustofunni

- Uppröðun.

- Reglur - tilgangur, sýnileiki.
- Nýting gagna og tækja, aðgengi.
- Leiðbeiningarskilti í námi nemenda.
- Notkun myndrænna skilaboða/fyrirmæla.
- Lýsing og hljóðvist.

4.2 VERKLAG INNAN SKÓLA VEGNA VANDA NEMENDA

Í 9. kafla laga nr. 91/2008 um grunnskóla er fjallað um sérfræðiþjónustu og stoðkerfi grunnskóla. Þar kemur fram að skólastjóri skal samræma innan hvers skóla störf þeirra er sjá um málefni einstakra nemenda er lúta að sérfræðiþjónustu, námsráðgjöf og skólaheilsugæslu með stofnun nemendaverndarráðs. Jafnframt skal stuðla að samráði við félagsþjónustu sveitarfélags og barnaverndaryfirvöld vegna málefna einstakra nemenda eftir því sem þurfa þykir.

Í *reglugerð um sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010* er gerð ítarleg grein fyrir sérfræðiþjónustunni og nemendaverndarráðum. Fjölbreyttu hlutverki skólastjóra er gerð skil í 3. gr. reglugerðarinnar. Þar kemur fram að honum er ætlað að efla þekkingu starfsfólks á því að leysa viðfangsefni samkvæmt reglugerð þessari innan skólanna. Í 5. grein er nefnt að skólastjórar eigi að hafa frumkvæði að samstarfi við sérfræðiþjónustu sveitarfélags, félagsþjónustu, barnaverndaryfirvöld og heilbrigðisþjónustu innan sveitarfélagsins vegna málefna einstakra nemenda með sérþarfir og langvinn veikindi. Þá kemur skýrt fram í 10. gr. að skólastjóri skal meta hvaða nemendur kunni að eiga við námserfiðleika og óska eftir sérfræðiaðstoð, sé þörf á nánari athugun og greiningu. Beiðnum um athugun, greiningu og ráðgjöf skal beint til skólastjóra, sbr. 11. gr. og skólastjóri ábyrgist að gerð sé áætlun sem byggir á markmiðum aðalnámskrár í samræmi við metnar sérþarfir nemenda eins og fram kemur í 14. gr.

Æskilegt er að verklag skólastjórnenda í skólum borgarinnar sé samræmt vegna aðkomu sérfræðiþjónustunnar og því leggur starfshópurinn til að eftirfarandi verkferill verði lagður til grundvallar.

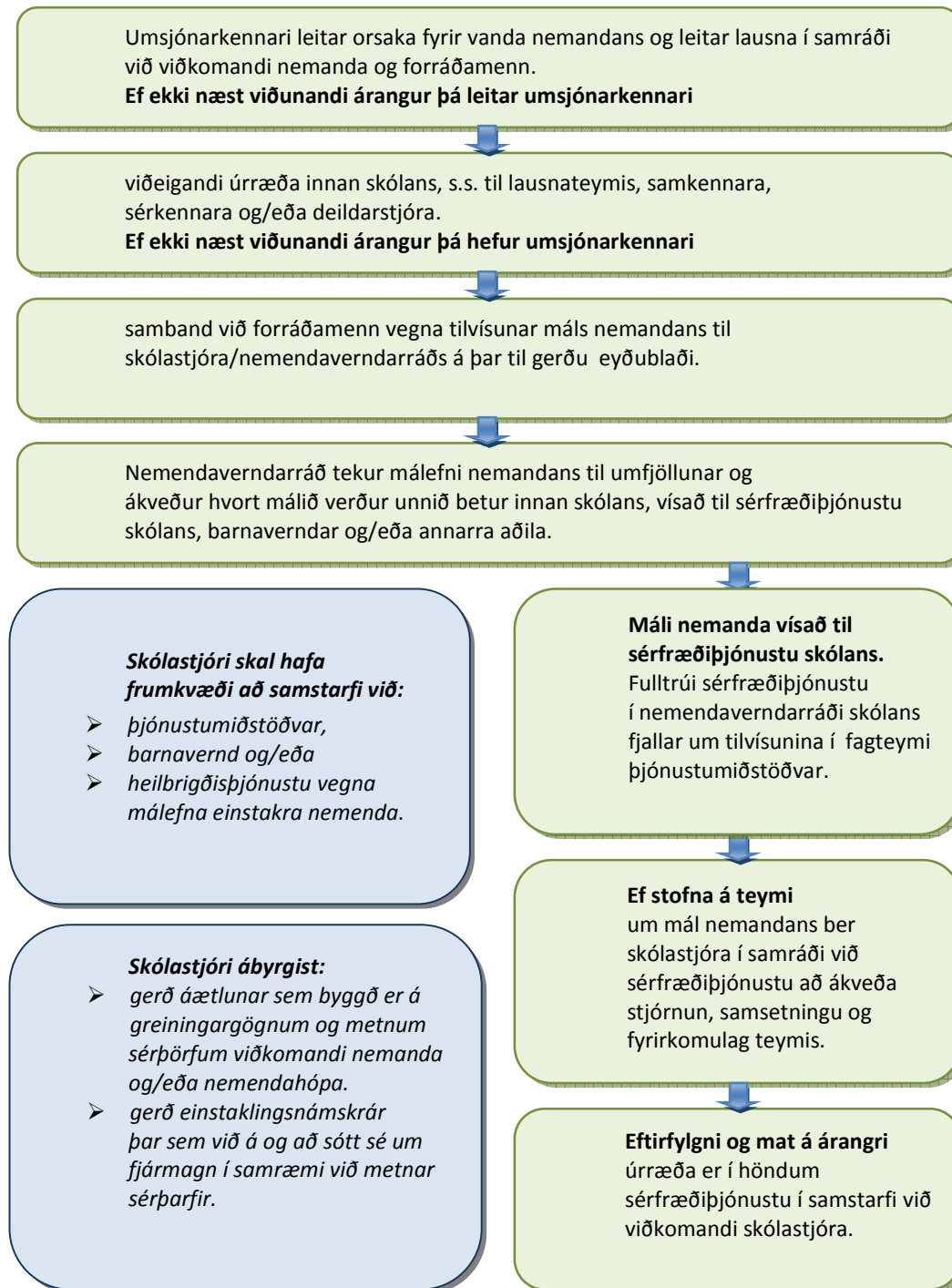
4.3 VERKFERILL FYRIR SKÓLASTJÓRA VEGNA AÐKOMU SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTU SKÓLA

Skólastjóri leitar leiða til að efla þekkingu starfsfólks grunnskóla á því að leysa viðfangsefni samkvæmt *reglugerð um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010*. Skólastjóri ber ábyrgð á að unnið sé samkvæmt eftirfarandi verkferlum, hann getur þó falið fulltrúa sínum framkvæmd þeirra eftir því sem við á hverju sinni:

1. Umsjónarkennari leitar orsaka fyrir vanda nemandans og leitar leiða til úrlausna í samráði við viðkomandi nemanda og forráðamenn. Ef ekki næst viðunandi árangur þá,
2. leitar umsjónarkennari í viðeigandi úrræði innan skólans, svo sem til lausnateymis, eða til samkennara, sérkennara og/eða deildarstjóra. Ef ekki næst viðunandi árangur þá,

3. hefur umsjónarkennari samband við foreldra vegna tilvísunar til skólastjóra/nemendaverndarráðs á þar til gerðu eyðublaði.
4. Nemendaverndarráð tekur málefni nemandans til umfjöllunar og ákveður hvort málið verður unnið betur innan skólans, vísað til sérfræðiþjónustu skólans, barnaverndar og/eða annarra aðila.
5. Skólastjóri ábyrgist að gerð sé áætlun sem byggist á gögnum og metnum sérþörfum viðkomandi nemanda og/eða nemendahópa.
6. Skólastjóri ábyrgist að gerð sé einstaklingsnámskrá þar sem það á við og að sótt sé um fjármagn í samræmi við metnar sérþarfir.
7. Skólastjóri skal hafa frumkvæði að samstarfi við sérfræðiþjónustu á viðkomandi þjónustumiðstöð, barnavernd og/eða heilbrigðisþjónustu vegna málefna einstakra nemenda.
8. Þegar stofnað er þjónustuteymi um mál nemenda ber skólastjóra í samráði við sérfræðiþjónustuna að ákveða hvernig stjórnun, samsetningu og fyrirkomulagi teymisins er háttað.
9. Eftirfylgni og mat á árangri íhlutunar er í höndum sérfræðiþjónustu í samstarfi við viðkomandi skólastjóra (mynd 5).

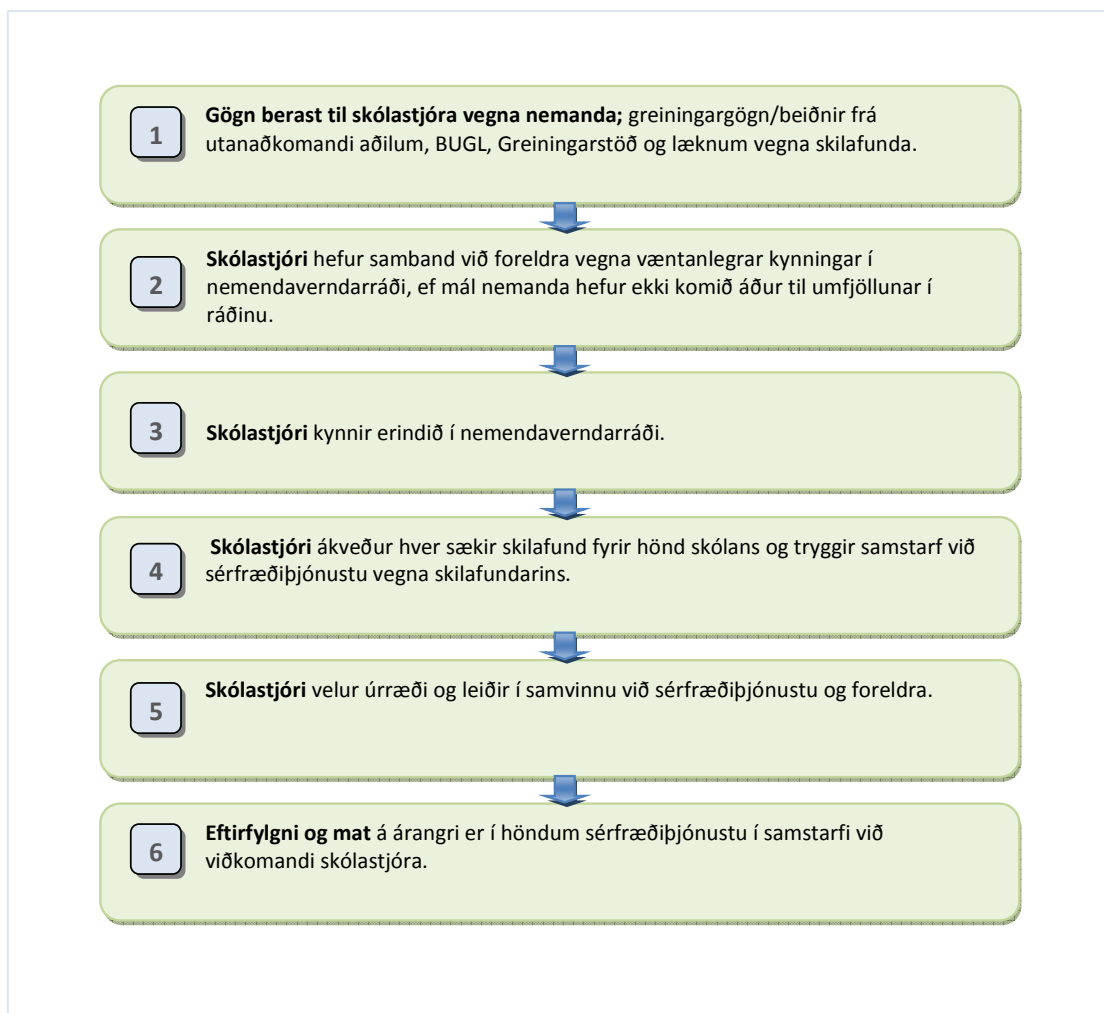
Verkferill fyrir skólastjóra vegna aðkomu sérfræðiþjónustu skóla

Mynd 5. Verkferill fyrir skólastjóra vegna aðkomu sérfræðiþjónustu skóla

4.4 VERKFERILL FYRIR SKÓLASTJÓRA VEGNA GREININGARGAGNA OG BEIÐNA FRÁ BARNNA- OG UNGLINGAGEÐDEILD, GREININGA- OG RÁÐGJAFASTÖÐ RÍKISINS, LÆKNUM O.FL. VEGNA SKILAFUNDA.

1. Gögn berast til skólastjóra vegna nemanda.
2. Skólastjóri hefur samband við foreldra vegna væntanlegrar kynningar í nemendaverndarráði ef mál nemandans hefur ekki komið áður til umfjöllunar í ráðinu.
3. Skólastjóri kynnir erindið í nemendaverndarráði.
4. Skólastjóri ákveður hver sækir skilafund fyrir hönd skólans og tryggir samstarf við sérfræðiþjónustu vegna skilafundarins.
5. Skólastjóri velur úrræði og leiðir í samvinnu við sérfræðiþjónustu og foreldra.
6. Eftirfylgni og mat á árangri er í höndum sérfræðiþjónustu í samstarfi við viðkomandi skólastjóra. Sjá mynd 6

Mynd 6. Verkferill fyrir skólastjóra vegna greiningargagna og beiðna sem berast frá utanaðkomandi aðilum vegna vanda nemenda.

4.5 LEIÐIR OG VERKFERILL UM FLÆÐI SÉRFRÆÐIÞEKINGAR ÞJÓNUSTUMIÐSTÖÐVA MILLI HVERFA BORGARINNAR

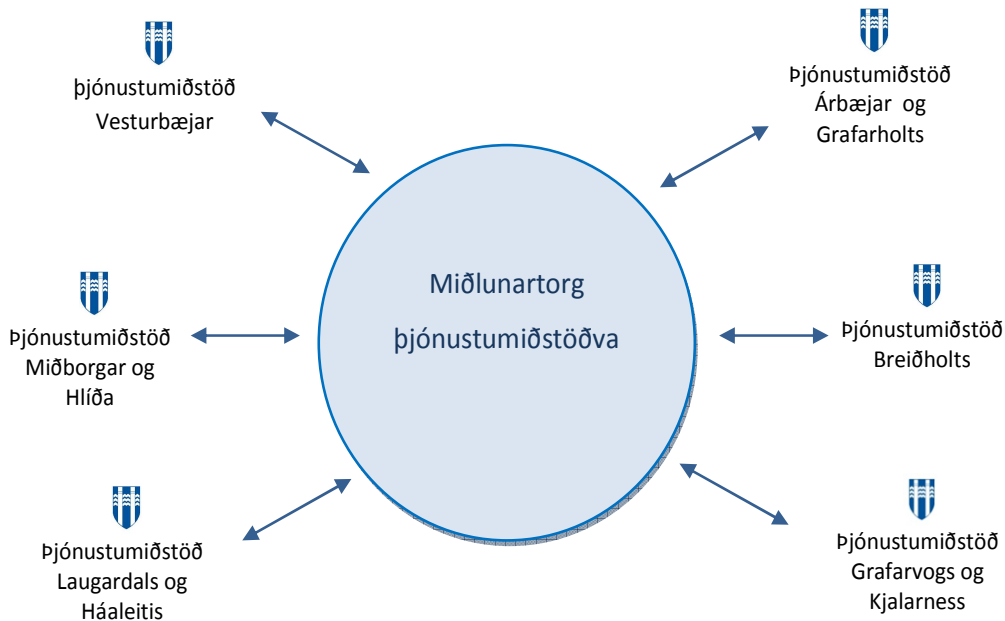
Eitt af verkefnum hópsins var að leita leiða til að láta sérfræðiþekkingu á þjónustumiðstöðvum flæða betur en nú er á milli hverfa borgarinnar. Við stofnun þjónustumiðstöðva árið 2005 fengu þær mismunandi hlutverk sem þekkingarstöðvar og átti sú þekking að flæða milli hverfa borgarinnar eftir þörfum. Þar sem þetta hefur ekki gengið nógu vel eftir og ekkert verklag verið skilgreint leggur hópurinn áherslu á mikilvægi þess að vettvangur verði búinn til sem stuðlar að auknu flæði þekkingar milli hverfa.

Starfshópurinn leggur til að stofnað verði Miðlunartorg þekkingar, reynslu og verkefna.

Miðlunartorgið er vettvangur þar sem þekkingu er miðlað milli þjónustumiðstöðva. Deildarstjórar leita leiða til að tryggja að verið sé að nýta þekkingu og úrræði sem best út frá fjöldatölum og þekkingu starfsfólks í sérfræðiþjónustu skóla hverju sinni. Hlutverk Miðlunartorgs er jafnframt að jafna aðgengi barna og skóla í borginni að sérfræðiþjónustu og tryggja bestu mögulegu þjónustu hverju sinni.

Geti fagteymi þjónustumiðstöðvar ekki brugðist við tilvísun/beiðni um þjónustu ber deildarstjóri viðkomandi þjónustumiðstöðvar beiðnina inn á Miðlunartorg þar sem hún er tekin til umfjöllunar og leitað er leiða/lausna til að koma til móts við þjónustubeiðnina.

Miðlunartorg samanstandi af einum fulltrúa frá hverri þjónustumiðstöð, skipuðum af yfirstjórnnum þjónustumiðstöðvanna sem jafnframt ákveða starfsreglur og verklag.

Mynd 7. Miðlunartorg þekkingar, reynslu og verkefna

5. HLUTVERK SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTU Í LÖGUM OG REGLUGERÐUM

Starfshópurinn hefur í störfum sínum skoðað nýja reglugerð (nr. 584) frá 25. júní 2010 um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum. Samanburður við eldri reglugerð frá 1996 sýnir að nýmæli eru mörg í nýju reglugerðinni og auknar kröfur eru gerðar til sérfræðiþjónustunnar sem þjónustumiðstöðvar Reykjavíkurborgar sinna í dag. Nýja reglugerðin tekur bæði til sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla sem er nýmæli en í Reykjavík hefur verið unnið í þessum anda frá stofnun þjónustumiðstöðvanna. Þverfaglegt samstarf mismunandi faghópa hefur aukist og áhersla er lögð á snemmtæka íhlutun og brúarsmið á milli leikskóla og grunnskóla. Það er mat starfshópsins að þegar hafi verið lagður góður þverfaglegur grunnur sem hægt er að byggja á í frekari þróun þjónustunnar við bæði skólastigin.

5.1 HELSTU ATRÍÐI NÝRRAR REGLUGERÐAR

Hér verður fjallað um helstu atriði reglugerðarinnar sem sveitarfélögum ber að leggja áherslu á og kalla á nýtt verklag í sérfræðiþjónustunni með tilliti til eldri reglugerðar:

1. Forvarnarstarf og snemmtækt mat. Í nýrri reglugerð (3. grein og 10. grein) er lögð meiri áherslu á það að sveitarfélög sinni forvarnarstarfi sem geti stuðlað markvisst að velferð nemenda og að stutt sé á fjölbreyttan hátt við starfsemi og starfshætti leik- og grunnskóla, starfsfólk þeirra og foreldra. Meginmarkmið þess stuðnings er að skólaganga nemenda gangi sem best og að skólabragurinn verði sem jákvæðastur. Þá snýr stuðningur við forvarnarstarf einnig að mati á því hvaða nemendur eiga í erfiðleikum með lestrarnám eða aðra lestrarerfiðleika með viðeigandi matstækjum. Skólastjórar eða fulltrúi hans geta óskað eftir greiningu á nemendum sem kunna að eiga í líkamlegum, sálrænum eða félagslegum erfiðleikum.

Í nýrri reglugerð er áhersla á snemmtækt mat á stöðu nemenda. Í því mati skuli horft til margra þátta, svo sem námsvanda, félagslegs og sálræns vanda með áherslu á að nemendur fái kennslu og stuðning við hæfi í skólum án aðgreiningar. Sérfræðiþjónustunni er ætlað að styðja starfsfólk skóla meðal annars með ráðgjöf vegna kennslu og umönnunar nemenda og með ráðgjöf vegna náms nemenda með sérþarfir. Einnig á sérfræðiþjónustan að veita starfsfólki skóla ráðgjöf vegna starfshátta skóla, nýbreytni- og þróunarstarfa og starfsumhverfis. Þessi stuðningur sem sérfræðiþjónustan á að sinna vegna skóla án aðgreiningar hefur aldrei verið kortlagður en sumir telja einmitt að það skorti á að þessi hugmyndafræði hafi gengið nógu vel eftir í starfi margra skóla. Starfshópurinn leggur til að stuðningur sérfræðiþjónustunnar við Skóla án aðgreiningar¹⁷ – hugmyndafræðina verði kortlagður út frá þörfum kennara og annars starfsfólks skóla.

2. Heildarsýn. Gerð er krafa um að sérfræðiþjónustan mótist af heildarsýn á aðstæður og hagsmuni nemenda, óháð starfsstéttum sérfræðinga og hver veitir þjónustuna. Eftir stofnun þjónustumiðstöðvanna árið 2005 hafa fleiri fagstéttir komið að skólaþjónustunni hjá Reykjavíkurborg. Til að mynda er meira samstarf við félagsþjónustu/félagsráðgjafa en aukin aðkoma þeirra að málefnum barna og unglunga í skólum er í góðu samræmi við áherslu reglugerðarinnar á félagsfræðilega og þroskafræðilega þekkingu innan sérfræðiþjónustunnar. Sumar þjónustumiðstöðvar hafa þegar ráðið þroskaþjálfara til starfa sem er góð viðbót við þroskafræðilega þekkingu sálfræðinga og kennsluráðgjafa en í eldri reglugerð var einkum lögð áhersla á kennslufræðilega- og sálfræðilega þekkingu (sbr. 3. grein). Loks má geta þess að þverfaglegt samstarf milli stofnana hefur aukist verulega, til að mynda þjónustumiðstöðva, Barna- og unglíngageðdeildar LSH, Greiningar- og ráðgjafastöðvar ríkisins, þroska og

¹⁷ Reglugerð um nemendur með sérþarfir í grunnskóla nr. 585/2010.

hegðunarstöðvar og Heilsugæslu. Fastir og reglulegir fundir deildarstjóra skólaþjónustunnar með lykilaðilum þessara stofnana eru haldnir á hverju ári.

3. Áhersla á stuðning til foreldra með ráðgjöf og fræðslu. Miðað við eldri reglugerð eru gerðar auknar kröfur til sérfræðiþjónustunnar um stuðning til foreldra. Jafnframt skal veita foreldrafélögum, foreldraráðum leikskóla og skólaráðum grunnskóla ráðgjöf og stuðning vegna lögbundinnar starfsemi þeirra. Opnun námskeiða þvert á hverfi borgarinnar, sem eru haldin á þjónustumiðstöðvunum fyrir foreldra, gefa tækifæri til fjölbreyttari leiðsagnar og tilboða. Í þessu sambandi þarf þó að skerpa á stefnu borgarinnar um hversu mikið framboð eigi að vera á námskeiðum og gagnvart gjaldtöku fyrir slík námskeið sem haldin eru fyrir börn annars vegar og fullorðna hins vegar. Starfshópurinn leggur til að stefna verði mörkuð í framboði námskeiða til barna og foreldra á vegum þjónustumiðstöðva Reykjavíkurborgar.

4. Túlkaþjónusta. Í nýju reglugerðinni er tekið fram að sveitarfélög skuli leggja áherslu á viðeigandi túlkaþjónustu til að tryggja að upplýsingar/ráðgjöf nýtist foreldrum og nemendum. Starfshópurinn bendir á að skerpa megi á verklagsreglum gagnvart skólum og sérfræðiþjónustu til að mynda hver eigi að veita fjármagn til þjónustunnar hverju sinni. Það er mat hópsins að skólar þurfi að geta boðið upp á þessa þjónustu óháð óháð kostnaði.

5. Góð tengsl leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla með samfellu og heildarsýn í skólastarfi að leiðarljósi. Sérfræðiþjónustunni er ætlað stærra hlutverk en áður í því að styrkja tengsl leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla með samfellu og heildarsýn á skólastarf að leiðarljósi (3. gr. liður g). Ekkert er fjallað um slíka samfellu og heildarsýn í eldri reglugerð. Í 7. grein reglugerðarinnar er fjallað um að sveitarfélög geti tekið að sér aukið hlutverk umfram skilgreiningar í lögum um leik- og grunnskóla um tiltekin verkefni og verklag, til að mynda ítarlegri greiningu og meðferð á grundvelli þjónustusamninga. Í sömu grein er opnað á það að sveitarfélög geti tekið að sér sérfræðiþjónustu í framhaldsskólum með þjónustusamningum við framhaldsskóla og Menntamálaráðuneytið. Starfshópurinn telur það vera framfaraskref að gera slíka samninga sem stuðla um leið að betri þjónustu við börn að 18 ára aldri.

6. Eftirfylgni og mat á árangri. Í nýju reglugerðinni (12. gr.) er sérfræðiþjónustunni ætlað stærra hlutverk en áður að sinna eftirfylgni og mati á árangri í kjölfar athugunar eða greiningar. Starfsfólk sérfræðiþjónustunnar á að gera tillögu um viðeigandi úrræði með starfsfólki skóla, svo sem ráðgjöf og fræðslu til kennara og foreldra og viðeigandi stuðning við nemendur eða nemendahópa. Starfsfólki sérfræðiþjónustunnar er einnig ætlað það hlutverk að meta árangur íhlutunar í samstarfi við viðkomandi skóla. Æskilegt er að fræðsluyfirvöld útfæri og geri verkferla varðandi eftirfylgni og mat á árangri. Verkferlar taki einnig mið af öðrum nýjum reglugerðum, svo sem um börn með sérþarfir í grunnskólum, og ábyrgð nemenda í grunnskólum.

7. Símenntun. Í 3. grein nýju reglugerðarinnar er fjallað um símenntunaráætlanir og er í því sambandi vitnað í 7. gr. laga nr. 90/2008 um leikskóla og 12. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla þar sem lögð er áhersla á að efla þurfi þekkingu starfsfólks leik- og grunnskóla á því að leysa viðfangsefni samkvæmt umræddri reglugerð innan skólanna. Í þjónustusamningi Menntasviðs og ÞOR frá 21. júní 2005 er þjónustumiðstöðvum falin framkvæmd með símenntun þeirra starfsmanna sem samningurinn nær yfir en fram hefur komið í umræðum innan starfshópsins að þessi áhersla hafi ekki náðst nógu vel fram í starfi þjónustumiðstöðvanna. Aðkoma þjónustumiðstöðva að námskeiðum fyrir starfsmenn skóla hefur einkum snúið að innleiðingu PBS (Positive Behavior Support) í átta grunnskólum og þremur leikskólum, fjölmennningarlegum kennsluháttum, fræðslu í bekkjarstjórnun til einstaka bekkjarkennara og kennarahópa, málörvun barna í leikskólum og í yngstu bekkjum

grunnskóla, fræðsluerinda um ADHD, hegðunarerfiðleika, kvíðavanda o.fl. en mest er þó um ráðgjöf og fræðslu til foreldra og kennara tengda einstaklingsmálum (eftirfylgni).

Starfshópurinn leggur til að hlutverk sérfræðiþjónustu þjónustumiðstöðvanna gagnvart símenntun verði skilgreint betur en þessi þáttur hefur verið að stórum hluta innan veggja skólanna og hjá Menntasviði.

8. Hlutverk nemendaverndarráða og ábyrgð og aðkoma skólastjóra að sérfræðiþjónustunni. Skólastjórum er ætlað stórt hlutverk í lögum og reglugerðum gagnvart sérfræðiþjónustu skólans. Í 5. kafla reglugerðar er fjallað um nemendaverndarráð og hlutverk þeirra skýrt mun betur en áður hefur verið. Skólastjóri grunnskóla skal samræma innan hvers grunnskóla störf þeirra sem sjá um málefni einstakra nemenda er lúta að sérfræðiþjónustu, náms- og starfsráðgjöf og skólaheilsugæslu með stofnun nemendaverndarráðs skv. 40. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla. Jafnframt skal skólastjóri grunnskóla stuðla að samráði við félagsþjónustu sveitarfélags og barnaverndaryfirvöld vegna málefna einstakra nemenda eða nemendahópa eftir því sem þurfa þykir. Skólastjóri skipar í nemendaverndarráð til eins árs í senn, er ábyrgur fyrir starfrækslu þess og stýrir starfi ráðsins. Í 18. gr. kemur fram hverjir sitja í nemendaverndarráði og í 19. gr. hvernig málum er vísað til ráðsins. Í lok reglugerðarinnar er kveðið á um kæruehimildir.

Þar sem hlutverk skólastjóra er stórt og ábyrgðin mikil leggur starfshópurinn til að verklag skólastjóra er starfa hjá Reykjavíkurborg verði samræmt (sjá nánar í 4. kafla).

5.2. DRÖG AÐ NÝRRI AÐALNÁMSKRÁ

Í drögum að nýrri aðalnámskrá er m.a. fjallað um sérfræðiþjónustu í grunnskólum en hún skal beinast að því að efla grunnskóla sem faglegar stofnanir sem geti leyst flest þau viðfangsefni sem upp koma í skólastarfi og veita starfsfólki skóla leiðbeiningar og viðeigandi aðstoð við störf sín. Sérfræðiþjónusta tekur annars vegar til stuðnings við starfsemi skóla og starfsfólk þeirra með hagsmuni nemenda að leiðarljósi og hins vegar til stuðnings við nemendur í grunnskólum og foreldra þeirra. Markmið með sérfræðiþjónustu sveitarfélaga er að kennslufræðileg, sálfræðileg, þroskafræðileg og félagsfræðileg þekking nýtist sem best í skólastarfi. Við framkvæmd sérfræðiþjónustu skulu sveitarfélög leggja áherslu á forvarnastarf til að stuðla markvisst að almennri velferð nemenda og til að fyrirbyggja vanda. Snemmtækt mat á stöðu nemenda og ráðgjöf í kjölfar þess eru mikilvægir þættir svo hægt sé að bregðast sem fyrst við námslegum, félagslegum og sálrænum vanda viðkomandi. Það auðveldar skipulag kennslu og stuðningsúrræða sem þurfa að taka mið af þörfum hvers nemanda í skóla án aðgreiningar. Sérfræðiþjónustan á að mótast af heildarsýn á aðstæður og hagsmuni nemenda óháð starfsstéttum sérfræðinga og hver veitir þjónustuna. Þannig skal velferð nemandans ávallt höfð að leiðarljósi og því mikilvægt að kerfislægur ágreiningur standi þar ekki í vegi. Sérfræðiþjónustan skal styðja á fjölbreyttan hátt við starfsemi og starfshætti í skólum, starfsfólk þeirra og foreldra með ráðgjöf og fræðslu. Viðeigandi tülkaþjónusta er nauðsynleg til að tryggja að upplýsingar og ráðgjöf nýtist foreldrum og nemendum, því er mikilvægt að aðgengi að slíkri þjónustu sé gott. Í lögum um leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla er áhersla á samfellu í skólagöngu nemenda. Því er mikilvægt að við framkvæmd sérfræðiþjónustunnar sé lögð áhersla á góða samfellu og heildarsýn sem birtist í markvissri upplýsingamiðlun um hagi nemenda þegar þeir fara á milli skólastiga, þannig að ekki verði rof í menntun þeirra við tilfærsluna.

Tillögur starfshópsins um aukna áherslu á skimun, nýjar leiðir og verkferil um flæði sérþekkingar milli hverfa borgarinnar ættu að falla vel að þessum áherslum þar sem með slíku vinnulagi á að vera hægt að bregðast fyrir við námslegum, félagslegum og sálrænum vanda nemenda. Jafnframt á hið nýja vinnulag að geta stuðlað að því að sérþekking á þjónustumiðstöðvum nýtist betur þvert á hverfi borgarinnar.

5.3. SKÓLAÞRÓUN

Skólastarf er í sífellldri mótun. Ný þekking á sviði uppeldis og menntunar kallar á endurskoðun, sama má segja um nýja þekkingu innan þeirra fræðasviða sem eru bakhjarlar námssviða og námsgreina. Breyttar þjóðfélagsaðstæður og tækninýjungar knýja einnig á um breytingar. Samstarf og samhæfing er lykilatriði í farsælu þróunarstarfi á sviði skólamála. Yfirvöld menntamála, sveitarstjórnir, sérfræði-þjónusta og starfsmenn einstakra skóla bera sameiginlega ábyrgð á því að skólastarf sé í stöðugri endurskoðun og umbótaviðleitni einkenni störf þeirra sem þar deila ábyrgð. Skólaþróun er skipuleg, markviss og stöðug viðleitni til umbóta í skólum. Öll skólaþróun hefur hag barna að leiðarljósi.

6. NIÐURSTÖÐUR

Niðurstöður starfshóps um skólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum miða allar að því að bæta og þróa skólaþjónustuna í hverfum borgarinnar. Fljótlega eftir að hópurinn kom saman kom í ljós að verkefnið var viðamikilið og leiðir að settum markmiðum nokkuð torveldar, til að mynda hvernig hægt væri að láta sérfræðiþekkingu þjónustumiðstöðva flæða betur milli hverfa. Hugmyndin um miðlunartorg þekkingar þar sem þekkingu og verkefnum verði miðlað milli þjónustumiðstöðva fékk þó fljótlega byr í seglin enda á torgið að geta komið til móts við það hlutverk að jafna aðgengi barna í borginni að sérfræðiþjónustunni og tryggja bestu mögulega þjónustu hverju sinni.

Þrátt fyrir að verkefni starfshópsins hafi snúið að stórum hluta að kortlagningu kennsluráðgjafar og skoðun á hlutverki kennsluráðgjafar í ljósi nýrra laga og reglugerða leggur hópurinn áherslu á að áfram eigi að þróa hið þverfaglega samstarf sem hefur verið að mótast á þjónustumiðstöðvunum síðastliðin fimm ár. Í því samstarfi þarf mismunandi reynsla og þekking að geta flætt óhindrað milli faghópa. Það á ekki síst við nú á tímum þegar þarfir og vandi barna, foreldra og kennara verða sífellt flóknari og margbreytilegri. Tefla þarf saman eins fljótt og auðið er mismunandi þekkingu og sjónarhornum, svo sem uppeldis- og kennslufræðinga, sálfræðinga, þroskaþjálfara, félagsráðgjafa, lækna, hjúkrunarfræðinga og annarra er búa yfir góðri þekkingu á viðfangsefninu. Því leggur starfshópurinn til að allar þjónustumiðstöðvar taki upp og þrói verklag skimunar sem miðar að því að greina sem fyrst þau börn sem eru líkleg til að eiga í erfiðleikum í námi og samskiptum. Vinnulag skimunar flýttir fyrir ráðgjöf, viðeigandi úrræðum og þjónustu sem er í fullu samræmi við áhersluna á snemmtæka íhlutun.

Þrátt fyrir að umbótastarf í skólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum snúi einkum að faglegri hæfni og samstarfi stjórnenda og ráðgjafa á hverri þjónustumiðstöð og þvert á borgina - sem og við ýmsa fagaðila - þarf ekki síður að huga að verklagi og starfsháttum hvers skóla og því hvernig úthlutun fjármagns til þjónustunnar er háttáð. Starfshópurinn hefur í því sambandi lagt fram tillögur sem snúa annars vegar að samræmdu verklagi skólustjóra gagnvart sérfræðiþjónustu við nemendur og hins vegar að notkun og þróun reiknilíkans við úthlutun fjármagns sem starfshópurinn setur fremst í forgangsröð tillagna sem settar eru fram. Gegnsæjar reglur við úthlutun fjármagns til sérfræðiþjónustu á þjónustumiðstöðvum sem taka meðal annars mið af lýðfræði og félagsgerð hvers hverfis, fjölda skóla, fjölda barna, fjölda fatlaðra barna og fjölda barna með greiningu ættu að geta stuðlað að jafnara aðgengi íbúanna að þjónustu innan borgarinnar.

Loks telur starfshópurinn að ýmsar aðrar tillögur hans, sem taka meðal annars mið af áherslum nýrra laga og reglugerða, muni stuðla að auknum gæðum í öllum starfsháttum og síðast en ekki síst að betri líðan og samskiptum barna, unglinga, foreldra og starfsfólks skólanna.

HEIMILDIR

Aðalnámskrá grunnskóla, drög að almennum hluta (2010). Sótt 15. nóvember af <http://brunnur.stjr.is/mrn/utgafuskra/utgafa.nsf/xsp/.ibmmodres/domino/OpenAttachment/mrn/utgafuskra/>

Lög um grunnskóla nr. 91/2008.

Lög um leikskóla nr. 90/2008

Menntasvið Reykjavíkurborgar (2008). Skýrsla Starfshóps um sérfræðiþjónustu skóla.

Menntasvið Reykjavíkurborgar (2010). Endurskoðun á starfsemi Skólasafnamiðstöðvar. Skýrsla starfshóps.

Mennta- og Velferðarsvið Reykjavíkur (2010). Verklagsreglur. Þjónusta við grunnskólanema. Sótt 15. nóvember 2010 af http://www.rvk.is/Portaldata/1/Resources/menntasvid/skjol/VERKLAGSREGLUR_2010.pdf

Reglugerð um breyting á reglugerð um sérfræðiþjónustu skóla nr. 386/1996 (2003).

Reglugerð um nemendur með sérþarfir í grunnskóla nr. 585/2010.

Reglugerð um sérfræðiþjónustu skóla nr. 386/1996.

Reglugerð um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010.

Steinunn Anna Sigurjónsdóttir (2010). Hverju bætir skimun við þjónustu skólaskrifstofa? *Samantekt á skimunarferli Þjónustumiðstöðvar Breiðholts árin 2007-2010.* Nýsköpunarsjóður námsmanna.

Þjónustumiðstöð Breiðholts (2009). Skimunarferli sérfræðiþjónustu skóla á Þjónustumiðstöð Breiðholts. Outcome könnun. Umsjón: Hákon Sigursteinsson.

Þjónustusamningar milli Menntasviðs og Þjónustu- og rekstrarsviðs í samræmi við samþykkt menntaráðs 21. júní 2005. Mars 2006.

VIÐAUKI - KORTLAGNING Á ÚRRÆÐUM, FRÆÐSLUTILBOÐUM OG ÞEKKINGU Á ÞJÓNUSTUMÍÐSTÖÐVUM

ÚRRÆÐI - GREININGAR FYRIR BÖRN	ÞEKKING TIL STAÐAR					
Atferlisþjálfun einhverfra barna		ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
ART	ÞÁG *	ÞB	ÞLH*	ÞMGK*		ÞV
Fordómafræðsla - Ljónið og vindurinn					ÞMH	
Forvarnarstarf	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Greiningar á börnum af erlendum uppruna	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Greinandi lestrar- og stærðfræðipróf	ÞÁG			ÞMGK	ÞMH*	ÞV
HAM almennt	ÞÁG		ÞLH*	ÞMGK	ÞMH	ÞV
HAM depurð og kvíði fyrir börn	ÞÁG	ÞB	ÞLH*	ÞMGK		ÞV
HAM hegðunarvandi	ÞÁG		ÞLH*	ÞMGK		ÞV
Hópastarf með börnum/unglingum í samstarfi við ÍTR	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK*	ÞMH	ÞV
Kennsla fyrir illa stödd ungmenni - lestur, ritun og stærðfræði		ÞB			ÞMH*	
Kennsla tvítyngdra		ÞB		ÞMGK	ÞMH	
Meðferð við OCD kvíða	ÞÁG	ÞB	ÞLH*	ÞMGK*	ÞMH	ÞV
Klókir krakkar		ÞB		ÞMGK		
Morgunhanar - Átak		ÞB	ÞLH	ÞMGK		ÞV
Óyrtum námserfiðleikar NLD	ÞÁG	ÞB		ÞMGK	ÞMH	ÞV
Reykingar - fræðsla fyrir ungmenni					ÞMH*	
Sálfræðilegar greiningar á börnum	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sáttamiðlun		ÞB		ÞMGK		ÞV
Skapstillingarnámskeið í grunnskólum	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*	ÞMGK*		ÞV
Skimun á kvíða- og depurðareinkennum hjá	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*			ÞV**

börnum í 9. bekk

Námskeið fyrir ADHD börn (s.s. snillinganámskeið)	ÞÁG	ÞB		ÞMGK		ÞV
Stuðningur við félagslega einangraða	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Stuðningur - sjálfmynd og líðan barna	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Stuðningur við ungmenni með andfélagslega hegðun / áhættuhegðun	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Reiðistjórnunar- og félagsfærni námskeið	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*	ÞMGK		ÞV

FRÆÐSLA OG ÚRRÆÐI FYRIR FORELDRA

ÞEKING TIL STAÐAR

Að alast upp aftur-uppeldisnámskeið	ÞÁG*		ÞLH*	ÞMGK		
EGÓ - Fræðsla um sjálfmynd						ÞMH*
Fjölskylduráðgjöf	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Færni til framtíðar-uppeldisnámskeið	ÞÁG*	ÞB*	ÞLH*	ÞMGK*	ÞMH*	ÞV*
Námskeið fyrir foreldrafélög um hegðunarmótun og félagsfærni	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*	ÞMGK*		ÞV
Námskeiðið Hugur og heilsa		ÞB*	ÞLH*			ÞV
Námskeið Uppeldi sem virkar	ÞÁG*	ÞB*	ÞLH*	ÞMGK*	ÞMH*	ÞV*
PMT	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
PBS	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK		
Ráðgjöf við foreldra varðandi nám, kennsluáðstæður, námsefni eftir athugun	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum barna og ungmenna með alvarlegan félags- og/eða tilfinningalegan vanda	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum barna með ADHD	ÞÁG	ÞB		ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á börnum með einhverfurófsraskanir	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á fötluðum börnum	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á hugrænni atferlismeðferð	ÞÁG	ÞB	ÞLH*	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum unglunga og fjölskyldna þeirra	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV

Sérþekking á málefnum nýbúa		ÞB			ÞMH	
Sérþekking á TEACCH	ÞÁG	ÞB		ÞMGK		
Sérþekking í uppeldisráðgjöf vegna barna með erfiða hegðun	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
SOS-uppeldisnámskeið	ÞÁG	ÞB	ÞLH*	ÞMGK	ÞMH*	ÞV*
Uppeldisráðgjöf	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV

FRÆÐSLA OG HANDLEIÐSA VIÐ STARFSFÓLK

ÞEKKING TIL STAÐAR

ADHD námskeið fyrir starfsfólk skóla	ÞÁG*	ÞB*	ÞLH*	ÞMGK	ÞMH*	ÞV
ART-þjálfunarréttindi	ÞÁG*	ÞB*	ÞLH*	ÞMGK*		
HAM fræðsla	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*	ÞMGK*		ÞV
Handleiðsla við einstaklinga og hópa	ÞÁG*	ÞB		ÞMGK	ÞMH	ÞV
Kjörhygli (e.mindfulness) þjálfun í skóla		ÞB*			ÞMH*	ÞV
Námskeið fyrir starfsmenn skóla um hegðunarmótun og félagsfærni	ÞÁG*	ÞB	ÞLH*	ÞMGK		ÞV
Námskeið fyrir skóla varðandi foreldrasamstarf		ÞB	ÞLH*	ÞMGK*		ÞV
Námskeið í einstaklingsnámskrárgerð		ÞB*	ÞLH*	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Ráðgjöf/handleiðsla við kennara varðandi nám, kennsluáðstæður, námsefni eftir athugun	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum barna og ungmenna með alvarlegan félags- og/eða tilfinningalegan vanda	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum barna með ADHD	ÞÁG	ÞB		ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á börnum með einhverfurófsraskanir	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á fötluðum börnum	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á hugrænni atferlismeðferð	ÞÁG	ÞB	ÞLH*	ÞMGK		ÞV
Sérþekking á málefnum unglunga og fjölskyldna þeirra	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV
Sérþekking á málefnum nýbúa		ÞB			ÞMH	
Sérþekking á TEACCH	ÞÁG	ÞB		ÞMGK		
Sérþekking í uppeldisráðgjöf vegna barna með erfiða hegðun	ÞÁG	ÞB	ÞLH	ÞMGK	ÞMH	ÞV

SMT

ÞÁG*

ÞB*

ÞMH

ÞV

* ÞEKKING TIL STAÐAR EN ÞJÓNUSTA EKKI Í BOÐI SEM STENDUR

** EKKI VERIÐ NÝTT AF SKÓLA

FYLGISKJAL 1 - ERINDISBRÉF STARFSHÓPSINS

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

-ERINDISBRÉF- um skólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum

Menntasvið hefur lagt áherslu á það við Velferðarsvið að bætt verði úr ýmsum þáttum sem snúa að skólaþjónustu í hverfum, m.a. að aðgengi að sérfræðiþjónustu í borginni verði jafnað og lykiltölur samræmdar. Í starfsáætlun Velferðarsviðs árið 2010, aðgerð 4.3, er kveðið á um að jafna aðgengi að sérfræðiþjónustu skóla og samræma lykiltölur.

Starfshópurinn vinnur nú að samræmingu og þróun lykiltalna og sameiginlegra mælikvarða í skóla- og leikskólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum. Starfshópurinn hefur verið að störfum síðustu mánuði og mun skýrsla starfshópsins liggja fyrir á næstu vikum.

Verkefni hópsins:

- Kortleggja fyrirkomulag kennsluráðgjafar í hverfum.
- Leita leiða til að sérfræðipækking þjónustumiðstöðva flæði betur en nú er milli hverfa borgarinnar. Gerður verði verkferill um flæði þekkingar.
- Leita leiða til að jafna aðgengi að skólaþjónustu ef bið eftir þjónustu er misjöfn eftir hverfum. Gerður verði um það verkferill.
- Skoða hlutverk kennsluráðgjafar í ljósi nýrra laga og reglugerða um grunnskóla.
- Skoða kennsluráðgjöf í ljósi stefnumótunar menntaráðs – verklag og mat.
- Gera tillögur að bættu verklagi/breytingum til að efla og próa kennsluráðgjöf og skólaþróun í hverfum ef þörf þykir.
- Annað sem málið varðar ef þörf þykir

Starfshópurinn skipa:

Þorsteinn Hjartarson, framkvæmdastjóri Þjónustumiðstöðvar Breiðholts, hópstjóri
Helgi Viborg, deildarstjóri Þjónustumiðstöðvar Grafarvog og Kjalarness
Hákon Sigursteinsson, deildarstjóri Þjónustumiðstöðvar Breiðholts
Una Björg Bjarnadóttir, kennsluráðgjafi á Þjónustumiðstöðvar Laugardals/Háaleitis
Sesselja Ingibjörg Jósefsdóttir, skólastjóri Hagaskóla fulltrúi Skólastjórafélags Reykjavíkur
Auður Árný Stefánsdóttir, fulltrúi Menntasviðs Reykjavíkurborgar.

Verkefnastjóri: Íris Eik Ólafsdóttir, verkefnisstjóri á skrifstofu Velferðarsviðs

Til ráðgjafar:

- Framkvæmdastjórar þjónustumiðstöðva
- Deildastjórar skólaþjónustu og kennsluráðgjafar
- Fjármálastjóri Velferðarsviðs

Hópstjóri ber ábyrgð á:

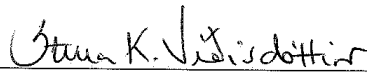
- Að kalla hópinn saman.
- Að verkefnið sé framkvæmt, verkáætlun gerð í upphafi
- Að fundargerðir séu ritaðar jafnóðum, vistaðar í GoPro

Starfstími: Hópurinn hefji störf í ágúst og skili skýrslu til undirritaðrar 1. október 2010

Fylgigögn:

1. Skýrsla starfshóps Menntasviðs um sérfræðiþjónustu skóla frá janúar 2008
2. Skýrsla starfshóps um samræmingu og þróun kykiltalna og sameiginlegra mælikvarða í skóla- og leikskólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum (þegar skýrslan liggur fyrir)
3. Starfsáætlun Velferðarsviðs 2010, aðgerð 4.3.

Reykjavík, 1. júlí 2010

Stella K. Víðisdóttir,
Sviðsstjóri Velferðarsviðs

FYLGISKJAL 2. REGLUGERÐ UM SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTU VIÐ LEIK- OG GRUNNSKÓLA

Nr. 584 25. júní 2010

REGLUGERÐ

um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum.

I. KAFLI

Skyldur sveitarfélaga og skilgreining sérfræðiþjónustu.

1. gr.

Gildissvið.

Reglugerð þessi tekur til sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og til nemendaverndarráða í grunnskólum. Sé ekki annað tekið fram er með nemendum átt við börn í leikskólum og nemendur í grunnskólum. Foreldrar samkvæmt reglugerð þessari teljast þeir sem fara með forsjá barns í skilningi barna-laga.

Reglugerð þessi tekur einnig til sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla sem reknir eru af öðrum aðilum en sveitarfélögum.

2. gr.

Inntak og markmið sérfræðiþjónustu.

Sérfræðiþjónusta tekur annars vegar til stuðnings við nemendur í leik- og grunnskólum og foreldra þeirra og hins vegar stuðnings við starfsemi skóla og starfsfólk þeirra.

Markmið með sérfræðiþjónustu sveitarfélaga er að kennslufræðileg, sálfræðileg, þroskafræðileg og félagsfræðileg þekking nýtist sem best í skólastarfi. Sérfræðiþjónusta skal beinast að því að efla skóla sem faglegar stofnanir sem geti leyst flest þau viðfangsefni sem upp koma í skólastarfi og veita starfsfólki skóla leiðbeiningar og aðstoð við störf sín eftir því sem við á. Þegar fjallað er um mat í reglugerð þessari er átt við mat á færni og stöðu nemenda og nemendahópa. Viðeigandi matstæki geta til dæmis verið samræmd könnunarpróf, skimunarpróf, greiningartæki, kannanir, athuganir og skoðun á einstaklingum eða nemendahópum sem nýtast til að ná markmiðum reglugerðarinnar.

II. KAFLI

Skipulag og framkvæmd sérfræðiþjónustu.

3. gr.

Hlutverk sveitarfélaga og framkvæmd sérfræðiþjónustu.

Fræðslufyrirvöld í hverju sveitarfélagi skulu fylgjast með og stuðla að því að nemendum og skólum sé tryggður aðgangur að sérfræðiþjónustu.

Sveitarfélög skulu tryggja að viðeigandi sérfræðiþjónusta sé veitt í leik- og grunnskólum, ákveða fyrirkomulag hennar og stuðla að því að hún fari fram innan skóla. Sveitarfélög bera ábyrgð á að þjónustan sé veitt og kostnaði við hana. Sveitarfélög skulu mæla fyrir um það í skólastefnu sinni hvernig markmiðum þessarar reglugerðar verði náð. Við framkvæmd sérfræðiþjónustu skulu sveitarfélög leggja áherslu á: forvarnarstarf til að stuðla markvisst að velferð nemenda, snemmtækt mat á stöðu nemenda og ráðgjöf vegna námsvanda, félagslegs og sálræns vanda með áherslu á að nemendur fái kennslu og stuðning við hæfi í skólum án aðgreiningar, að sérfræðiþjónusta mótist af heildarsýn á aðstæður og hagsmuni nemenda, óháð starfsstéttum sérfræðinga og hver veitir þjónustuna, að styðja á fjölbreyttan hátt við starfsemi og starfshætti í leik- og grunnskólum og starfsfólk þeirra, stuðning við foreldra með ráðgjöf og fræðslu, viðeigandi tülkaþjónustu til að tryggja að upplýsingar/ráðgjöf nýtist foreldrum og nemendum, góð tengsl leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla með samfellu og heildarsýn í skólastarfi að leiðarljósi.

Við gerð símenntunaráætlana skv. 7. gr. laga nr. 90/2008 um leikskóla og 12. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla skal lögð áhersla á að efla þekkingu starfsfólks leik- og grunnskóla á því að leysa viðfangsefni samkvæmt reglugerð þessari innan skólanna.

4. gr.

Skipulag sérfræðiþjónustu.

Sveitarstjórn í samráði við skólastjórnendur skipuleggur sérfræðiþjónustu. Um ráðningu sér-hæfðs starfsfólks sem henni sinnir fer eftir því sem við á samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga og nánari fyrirmælum í samþykktum sveitarfélags. Sveitarfélög geta tekið sérfræðiþjónustu á eigin vegum sem sjálfstæða einingu, innan eða utan skóla, sameinast um slíkan rekstur með öðrum sveitarfélögum eða gert þjónustusamninga við önnur sveitarfélög, stofnanir eða aðila sem veita þá þjónustu sem þörf er á hverju sinni. Þegar um slík þjónustukaup er að ræða skal sveitarstjórn fylgjast með því að sérfræðiþjónusta uppfylli fyrirmæli laga og reglugerða. Gera skal sérstaklega ráð fyrir rými í leik- og grunnskólum til að veita sérfræðiþjónustu þegar á þarf að halda vegna nemenda með sérþarfir, stuðnings og þjálfunar, óháð því hver veitir þjónustuna. Heimilt er að reka sameiginlega sérfræðiþjónustu fyrir leikskóla og grunnskóla. Nánar skal kveðið á um skipulag sérfræðiþjónustu í skólanámskrá leik- og grunnskóla.

5. gr.

Samhæfing sérfræðiþjónustu.

Sveitarfélög skulu hafa frumkvæði að samstarfi sérfræðiþjónustu á vegum sveitarfélaga við aðila sem annast sérhæfð greiningar- og meðferðarúræði á vegum ríkisins vegna einstakra nemenda. Einnig skulu sveitarfélög tryggja gagnkvæma upplýsingamiðlun milli aðila á mismunandi þjónustu-stigum eftir því sem við á í samráði við foreldra og geta sett viðmið um hvernig slík þjónusta er nýtt.

Skólastjórar skulu hafa frumkvæði að samstarfi við sérfræðiþjónustu sveitarfélags, félagsþjónustu, barnaverndaryfirvöld og heilbrigðisþjónustu innan sveitarfélagsins vegna málefna einstakra nemenda með sérþarfir og langvinn veikindi. Til að stuðla að sem mestri samfelli í þjónustu við nemendur með sérþarfir skal samkvæmt gildandi reglugerð um nemendur með sérþarfir veita viðkomandi framhaldsskóla upplýsingar um stöðu einstakra nemenda eftir því sem við verður komið. Samráð skal haft við nemendur í samræmi við stöðu þeirra, að fengnu samþykki foreldra. Fylgja skal málinu eftir til framhaldsskóla.

6. gr.

Aðgangur foreldra að upplýsingum í vörslu sérfræðiþjónustu.

Foreldrar geta kynnt sér gögn eða fengið afrit af gögnum í vörslu sérfræðiþjónustu með persónulegum upplýsingum um eigin börn. Skólar og sérfræðiþjónusta sveitarfélaga skulu fara með allar slíkar upplýsingar í samræmi við gildandi lög um persónuvernd. Um miðlun upplýsinga milli skólastiga og skóla innan sama skólastigs fer samkvæmt reglugerðum við 16. gr. laga um leikskóla og 18. gr. laga um grunnskóla. Um rétt foreldra sem ekki fara með forsjá barns til upplýsinga samkvæmt reglugerð þessari fer samkvæmt fyrirmælum 52. gr. barnalaga nr. 76/2003.

7. gr.

Samningar um aukið hlutverk sérfræðiþjónustu.

Sérfræðiþjónusta sveitarfélaga getur á grundvelli samþykktar sveitarstjórnar tekið að sér aukið hlutverk umfram skilgreiningar í lögum um leik- og grunnskóla um tiltekin verkefni og verklag, t.d. hvað varðar ítarlega greiningu og meðferð á grundvelli þjónustusamninga við greiningarstofnanir og þjónustustofnanir á landsvísu.

Sveitarfélög geta gert samning við þjónustustofnanir um að þær annist sérfræðiþjónustu vegna tiltekinna nemendahópa þar sem sérfræðiþekking er ekki til staðar hjá sérfræðiþjónustu sveitarfélaga. Sveitarfélög geta tekið að sér sérfræðiþjónustu í framhaldsskólum með þjónustusamningum við framhaldsskóla eða mennta- og menningarmálaráðuneyti.

III. KAFLI

Starfshættir sérfræðiþjónustu.

8. gr.

Starfsfólk sérfræðiþjónustu.

Starfsfólk sem sinnir sérfræðiþjónustu sveitarfélaga skal hafa sérfræðimenntun á sviði kennslu-, uppeldis- eða félagsmála. Starfsfólk skólaheilsugæslu getur einnig talist til sérfræðiþjónustu sveitarfélags hvað varðar athugun, greiningu og ráðgjöf og einnig eftir atvikum fagfólk á vegum ung- og smábarnaverndar.

Starfsfólk sérfræðiþjónustu vinnur störf sín samkvæmt því fyrirkomulagi sem sveitarstjórn ákveður í samræmi við VII. kafla laga nr. 90/2008 um leikskóla og IX. kafla laga nr. 91/2008 um grunnskóla.

Óheimilt er að ráða starfsmann til að sinna sérfræðiþjónustu sem hlotið hefur refsisdóm fyrir brot á ákvæðum XXII. kafla almennra hegningarlaga. Við afgreiðslu umsóknar um starf sérfræðings skal liggja fyrir sakavottorð eða heimild sveitarstjórnar til þess að afla upplýsinga úr sakaskrá sbr. 3. mgr. 6. gr. laga um leikskóla og 3. mgr. 11. gr. laga um grunnskóla.

Starfsfólk sérfræðiþjónustu skal gæta fyllstu þagmælsku um hagi barna og foreldra þeirra sem það fær vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirmanna og eðli máls. Þagnarskylda helst þótt viðkomandi láti af störfum. Þagnarskylda nær ekki til atvika sem ber að tilkynna um lögum samkvæmt.

9. gr.

Stuðningur við starfsfólk.

Í stuðningi við starfsfólk skóla felst m.a. ráðgjöf vegna kennslu og umönnunar nemenda og ráðgjöf vegna náms nemenda með sérþarfir. Stuðningur við starfsfólk felst einnig í ráðgjöf vegna starfshátta skóla, nýbreytni- og þróunarstarfa og starfsumhverfis.

10. gr.

Stuðningur við forvarnarstarf.

Í forvarnarstarfi leik- og grunnskóla felst m.a. fræðsla, mat og verkefni fyrir nemendur, starfsfólk skóla og foreldra með það að markmiði að skólaganga nemenda gangi sem best og að skólabragurinn verði sem jákvæðastur. Nemendur sem kunna að eiga í líkamlegum, sálrænum eða félagslegum vanda fá viðeigandi stuðning og námsaðstoð við hæfi til að þeir geti tekið virkan þátt í skólasterfi.

Í leik- og grunnskólum skal starfsfólk skóla meta hvaða nemendur kunna að eiga í erfiðleikum með lestrarnám eða lestur, eða aðra námsörðugleika, með viðeigandi matstækjum, bregðast við því með kerfisbundnum hætti og sjá til þess að allir nemendur fái nauðsynlega aðstoð. Fylgst skal reglulega með framförum og brugðist við jafnóðum.

Sé þörf á nánari athugun og greiningu á grundvelli mats, skv. 2. mgr., skal skólustjóri eða fulltrúi hans óska eftir sérfræðiaðstoð. Starfsfólk sérfræðiþjónustu skal aðstoða starfsfólk leik- og grunnskóla við greiningu á nemendum sem kunna að eiga í líkamlegum, sálrænum eða félagslegum vanda sem geta haft áhrif á námsframvindu. Einnig skal sérfræðiþjónusta aðstoða starfsfólk leik- og grunnskóla við greiningu á námsaðstæðum, veita ráðgjöf um hvernig brugðist skuli við og vísa á viðeigandi úrræði.

Starfsfólk sérfræðiþjónustu skal fylgjast með að viðeigandi matstæki séu tiltæk, útvega slík matstæki eftir því sem þörf krefur og aðstoða við framkvæmd og eftirfylgni í samstarfi við fræðslu-yfirvöld.

Allar athuganir á vegum sérfræðiþjónustu sem varða einstaka nemendur skulu gerðar í samráði við og með formlegu samþykki foreldra og óheimilt er að taka gjald fyrir slíkar athuganir.

11. gr.

Beiðni um athugun, greiningu og ráðgjöf.

Foreldrar nemenda í leik- og grunnskóla geta óskað eftir athugun, greiningu og ráðgjöf fyrir börn sín. Auk þess geta skólustjórnendur, kennarar, náms- og starfsráðgjafar, eða eftir atvikum annað starfsfólk skólans eða skólaheilsugæslu, lagt fram ósk um slíka sérfræðiaðstoð í samráði við og með samþykki foreldra. Beina skal beiðnum til skólustjóra.

Allar greiningar á nemendum og námsaðstæðum þeirra skulu gerðar í samráði við og með samþykki foreldra og skulu þeir upplýstir um niðurstöðuna.

Sveitarstjórn skal á grundvelli umsagnar fræðslufyrivalda sveitarfélaga setja verklagsreglur um meðferð beiðna samkvæmt þessari grein.

Verkferlar skóla og sérfræðiþjónustu sveitarfélaga vegna sérfræðiaðstoðar við nemendur skulu vera aðgengilegir.

12. gr.

Ráðgjöf, eftirfylgni og mat á árangri.

Að fenginni athugun eða greiningu gerir starfsfólk sérfræðiþjónustu sveitarfélags tillögu um viðeigandi úrræði með starfsfólki skóla, svo sem ráðgjöf og fræðslu til kennara og foreldra og viðeigandi stuðning við nemendur eða nemendahópa. Eftirfylgni og mat á árangri er í höndum sérfræðiþjónustu í samstarfi við viðkomandi skóla.

13. gr.

Stuðningur sérfræðiþjónustu við foreldra.

Sérfræðiþjónusta sveitarfélaga skal eftir því sem aðstæður leyfa gefa foreldrum kost á almennri ráðgjöf og fræðslu, svo sem vegna skólagöngu barna þeirra, samstarfs heimila og skóla og hegðunar barna þeirra. Jafnframt skal sérfræðiþjónusta sveitarfélaga veita foreldrafélögum, foreldraráðum leikskóla og skólaráðum grunnskóla ráðgjöf og stuðning vegna lögbundinnar starfsemi þeirra.

14. gr.

Sérstök aðstoð og þjálfun.

Telji skólastjóri og foreldrar að barn þarfnist sérstakrar aðstoðar eða þjálfunar til að geta notið leikskóla- eða grunnskólagöngu sem best, ber þeim að hafa samráð um hvort unnt sé að leysa málið innan skólans og/eða hvort leitað skuli til sérfræðiþjónustu sveitarfélags eða annarra sérfræðinga. Verði aðilar sammála um að leita eftir slíkri þjónustu hlutast skólastjóri til um að sú þjónusta sé veitt. Skólastjóri ábyrgist að gerð sé áætlun sem byggir á markmiðum aðalnámskrár í samræmi við metnar sérþarfir.

Sveitarfélög skulu stuðla að því að þjálfun sem nemendur þurfa reglulega fari sem mest fram innan leik- og grunnskóla hjá viðeigandi sérfræðingum þótt aðrir aðilar en sveitarfélög veiti þjón-ustuna. Sveitarstjórn gerir sérstakan samning um þjónustuna.

IV. KAFLI

Samræmingarhlutverk leikskóla.

15. gr.

Samræmingarhlutverk skólastjóra leikskóla.

Skólastjóri leikskóla skal samræma innan hvers leikskóla störf þeirra sem sjá um málefni einstakra barna er lúta að sérfræðiþjónustu skv. 21. gr. laga nr. 90/2008 um leikskóla.

Jafnframt skal skólastjóri leikskóla stuðla að samráði við félagsþjónustu sveitarfélags og barnaverndaryfirvöld vegna málefna einstakra barna eftir því sem þurfa þykir.

Sveitarstjórn er heimilt að stofna ráð eða teymi í leikskólum vegna þessarar samræmingar og ákveða hlutverk, skipan, samsetningu og starfshætti þess.

V. KAFLI

Starfsemi nemendaverndarráða grunnskóla.

16. gr.

Samræmingarhlutverk skólastjóra grunnskóla.

Skólastjóri grunnskóla skal samræma innan hvers grunnskóla störf þeirra sem sjá um málefni einstakra nemenda er lúta að sérfræðiþjónustu, náms- og starfsráðgjöf og skólaheilsugæslu með stofnun nemendaverndarráðs skv. 40. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla.

Jafnframt skal skólastjóri grunnskóla stuðla að samráði við félagsþjónustu sveitarfélags og barnaverndaryfirvöld vegna málefna einstakra nemenda eða nemendahópa eftir því sem þurfa þykir.

17. gr.

Hlutverk nemendaverndarráðs.

Hlutverk nemendaverndarráðs er að samræma skipulag og framkvæmd þjónustu við nemendur varðandi skólaheilsugæslu, náms- og starfsráðgjöf og sérfræðiþjónustu og vera skólastjóra til aðstoðar um framkvæmd áætlana um sérstaka aðstoð við nemendur. Samstarfið getur verið bæði vegna einstakra nemenda og forvarnarstarfs.

18. gr.

Skipan nemendaverndarráðs.

Skólastjóri skipar nemendaverndarráð til eins árs í senn og er ábyrgur fyrir starfrækslu ráðsins sem skal taka mið af aðstæðum í hverjum skóla. Skólastjóri eða fulltrúi hans stýrir starfi nemenda-verndarráðs.

Í nemendaverndarráði grunnskóla eiga sæti skólastjóri og/eða fulltrúi sem hann tilnefnir, umsjónaraðili kennslu nemenda með sérþarfir, fulltrúi skólaheilsugæslu, fulltrúi sérfræðiþjónustu sveitarfélags og náms- og starfsráðgjafi. Einnig geta fulltrúar frá félagsþjónustu sveitarfélags og barnaverndaryfirvöldum tekið þátt í starfi nemendaverndarráðs þegar tilefni er til.

19. gr.

Vísun mála til nemendaverndarráðs.

Fái nemandi ekki fullnægjandi aðstoð vegna fötlunar, sjúkdóms eða námslegra, félagslegra eða tilfinningalegra erfiðleika skal umsjónarkennari vísa málinu skriflega til nemendaverndarráðs.

Fulltrúar í nemendaverndarráði geta haft frumkvæði að því að mál einstakra nemenda séu tekin upp í ráðinu.

Starfsfólk skóla, foreldrar, nemendur og fulltrúar sérfræðiþjónustu skólans geta óskað eftir því við skólastjóra eða fulltrúa hans í nemendaverndarráði að mál einstakra nemenda eða nemendahópa verði tekin fyrir í ráðinu.

Ávallt skal upplýsa foreldra um að máli barna þeirra sé formlega vísað til skólastjóra eða nemendaverndarráðs og leita eftir samstarfi við foreldra um lausn mála eftir því sem framast er kostur. Nemendaverndarráð skal taka fyrir málefni sem vísað er til ráðsins eins fljótt og auðið er.

20. gr.

Starfshættir nemendaverndarráðs.

Nemendaverndarráð fjallar um sérstök úrræði fyrir einstaka nemendur eða nemendahópa sem lögð hafa verið fyrir ráðið. Ráðið metur hvaða viðbótarupplýsinga er þörf og boðar á sinn fund umsjónarkennara og foreldra svo og aðra aðila sem tengjast málinu ef þörf krefur.

Þegar ákvörðun hefur verið tekin um nauðsynlegar ráðstafanir, umbætur eða aðgerðir getur skólastjóri falið aðilum innan ráðsins að fylgja málinu eftir ef nauðsyn krefur.

Fara skal með persónuupplýsingar í samræmi við fyrirmæli um þagnarskyldu og gildandi lög um persónuvernd. Þeir sem sitja í nemendaverndarráði skulu gæta þagnarskyldu um atriði sem varða einka- og fjárhagsmálefni einstaklinga sem þeir fá vitneskju um og leynt eiga að fara. Þagnarskylda nær ekki til atvika sem ber að tilkynna um lögum samkvæmt. Þagnarskylda helst þótt viðkomandi láti af störfum.

Nemendaverndarráð setur sér starfs- og verklagsreglur þar sem m.a. er kveðið á um tíðni funda ráðsins. Halda skal fund í nemendaverndarráði ef a.m.k. tveir fulltrúar í ráðinu óska þess. Fundir skulu færðir til bókar.

VI. KAFLI

Önnur ákvæði.

21. gr.

Kæruheimildir.

Ákvarðanir um rétt einstakra nemenda í leikskóla, sem teknar eru á grundvelli 22. gr. laga nr. 90/2008 um leikskóla um rétt til sérstakrar aðstoðar og þjálfunar, eru kærnanlegar til mennta- og menningarmálaráðherra samkvæmt fyrirmælum 30. gr. sömu laga.

Synjun skólastjóra á beiðni foreldra um greiningu á grunnskólastigi skv. 3. mgr. 40. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla er kærnanleg til ráðherra samkvæmt fyrirmælum 47. gr. sömu laga. Ráðu-neytið getur í úrskurði mælt fyrir um að tilteknum nemanda skuli veitt greining.

Ákvarðanir sem teknar eru af hálfu sveitarfélags í samráði við foreldra, í framhaldi af niður-stöðu greiningar, eru ekki kærnanlegar til ráðherra, þ.e. ákvarðanir um úrræði og aðra eftirfylgni greiningar.

22. gr.

Sérfræðiþjónusta í sjálfstætt reknum skólum.

Leik- og grunnskólar eiga rétt á sérfræðiþjónustu sveitarfélags óháð rekstrarformi skóla.

Um sérfræðiþjónustu í sjálfstætt reknum grunnskólum fer að öðru leyti samkvæmt samningi sem gerður er milli sveitarfélags og viðkomandi skóla sem hlotið hefur viðurkenningu mennta- og menningarmálaráðuneytis skv. 43. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla.

23. gr.

Gildistaka.

Reglugerð þessi er sett samkvæmt heimild í 21. gr. og 22. gr. laga nr. 90/2008 um leikskóla og 40. gr. laga nr. 91/2008 um grunnskóla og öðlast þegar gildi. Jafnframt falla úr gildi reglugerðir um sérfræðiþjónustu skóla nr. 386/1996, reglugerð um nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 388/1996 og reglugerð um starfsemi leikskóla nr. 225/1995.

Mennta- og menningarmálaráðuneytinu, 25. júní 2010.

Katrín Jakobsdóttir.

Ásta Magnúsdóttir.

B-deild – Útgáfud.: 15. júlí 2010

FYLGISKJAL 3. ÞJÓNUSTUSAMNINGUR MILLI MENNTASVIÐS OG ÞJÓNUSTU- OG REKSTRARSVIÐS (ÁN VIÐAUKA)

*Önnur útgáfa – viðaukar 1 til 7
Í gildi til 31. desember 2008.*

*Þjónustusamningur milli
Menntasviðs og Þjónustu- og rekstrarsviðs
í samræmi við samþykkt menntaráðs
21. júní 2005*

Mars 2006

Í samræmi við samþykkt menntaráðs 21. júní 2005 gera

**Menntasvið og Þjónustu- og rekstrarsvið með sér svohljóðandi
þjónustusamning um verkefni þjónustumiðstöðva á sviði
menntamála**

1. gr.

Gildissvið samningsins

Í þessum samningi er kveðið á um verkefni þjónustumiðstöðva á sviði menntamála, hvernig staðið verður að flutningi fjármagns til þjónustumiðstöðva, hvernig samstarfi Menntasviðs og Þjónustu- og rekstrarsviðs verður háttað og loks hvernig eftirliti verður háttað og árangur mældur.

Til grundvallar samningnum er samþykkt borgarstjórnar Reykjavíkur dags. 24. júní 2004 um stofnun þjónustumiðstöðva og lög sem varða menntamál og lúta að starfsemi þeirra (sjá viðauka 1).

2. gr.

Markmið

Í skipulagningu innra starfs og framkvæmd þjónustu taka þjónustumiðstöðvar mið af markmiðum með stofnun þeirra (sjá viðauka 2) og stefnu menntaráðs um verkefni á sviði menntamála (sjá viðauka 3). Þá skulu markmiðin endurspeglast í stefnukortum þjónustumiðstöðva.

3. gr.

Verkefni þjónustumiðstöðva á sviði menntamála

Menntasvið felur þjónustu- og rekstrarsviði framkvæmd eftirfarandi verkefna:

1. Sálfræðileg þjónusta og leikskólaráðgjöf/kennsluráðgjöf/sérkennsluráðgjöf við leik- og grunnskóla, sem áður fór fram á Leikskólum Reykjavíkur og Fræðslumiðstöð Reykjavíkur. Hér er m.a. um að ræða:
 - a. Ráðgjöf við einstaka kennara og aðra starfsmenn eða hópa þeirra í leik- og grunnskólum um skólastarfið og forvarnarstarf.
 - b. Ráðgjöf vegna þróunar- og nýbreytniverkefna sem taka til gildissviðs þessa samnings.

- c. Ráðgjöf vegna barna af erlendum uppruna og vegna kennslu í íslensku sem erlendu máli, ásamt upplýsingagjöf til Menntasviðs vegna barna af erlendum uppruna.
 - d. Framkvæmd málþroskaathugana barna í leikskólum sem ekki falla undir lög um almannatryggingar.
 - e. Sálfræðilegar athuganir vegna gruns um frávík í þroska, hegðun og/eða líðan að beiðni starfsfólks leik- eða grunnskóla og eftirfylgd eftir því sem við á, ásamt upplýsingagjöf til Menntasviðs vegna barna með fatlanir og/eða geðraskanir.
 - f. Ráðgjöf vegna einstakra barna með þroskafrávík og/eða barna sem eru í námslegum, félagslegum og/eða hegðunarlegum vanda.
 - g. Þátttaka í ráðgjafarteymum vegna þekkingarstöðva, s.s. vegna barna með fatlanir, geðvanda og barna af erlendum uppruna.
 - h. Tilvísanir til annarra greiningaraðila.
 - i. Samskipti við tengslastofnanir, s.s. greiningarstöðvar, Barna- og unglíngageðdeild, Miðstöð heilsuverndar barna og sérskóla.
 - j. Umsjón með ýmiss konar samstarfsverkefnum við aðila utan skólanna sem ná til allra leik- og grunnskóla eða hóps skóla innan þjónustuhverfa eða þvert á þau (sjá viðauka 4).
2. Ráðgjöf og aðstoð við gerð skólanámskráa/starfsáætlana leik- og grunnskóla og upplýsingagjöf til Menntasviðs um stöðu þeirra.
 3. Umsjón með innritun í leikskóla í einstökum hverfum í gegnum skráningarkerfi.
 4. Ráðgjöf við dagforeldra og einkarekna leikskóla svo og foreldra sem nota þjónustu þeirra. Upplýsingagjöf til Menntasviðs um þörf á leyfisveitingum fyrir dagforeldra og einkarekna leikskóla.
 5. Rekstur leikfangasafns fyrir börn með sérþarfir í leikskólum sem staðsett er í þjónustumiðstöð Laugardals og Háaleitis. Í þjónustumiðstöð Miðborgar og Hlíða fer fram ráðgjöf fyrir börn af erlendum uppruna um allt land.
 6. Símenntun þeirra starfsmanna sem umræddur samningur nær yfir.

Verkefnaskil og skil ábyrgðar milli Menntasviðs annars vegar og Þjónustu- og rekstrarsviðs hins vegar eru samkvæmt samþykkt þar um (sjá viðauka 5).

4. gr.

Ábyrgð og umboð Þjónustu- og rekstrarsviðs

Sviðsstjóri Þjónustu- og rekstrarsviðs ber ábyrgð á að þjónustumiðstöðvar framfylgi stefnumótun og áherslum menntaráðs hvað varðar verkefni þeirra á sviði menntamála og að starfsáætlun sé í samræmi við þjónustusamning þennan. Hann ber jafnframt ábyrgð á að stjórnýsla vegna einstakra verkefna sé í samræmi við lög og markaða stefnu. Framkvæmdastjórar þjónustumiðstöðva heyra undir sviðsstjóra Þjónustu- og

rekstrarsviðs. Þeir bera ábyrgð á framkvæmd verkefna skv. 3. gr. samnings þessa gagnvart sviðsstjóra.

Verkefni og ábyrgð framkvæmdastjóra þjónustumiðstöðva eru að öðru leyti í samræmi við leikreglur með fjárhagsáætlun.

5. gr.

Samstarf og upplýsingamiðlun

Reglulegt samstarf er á milli leikskólaskrifstofu og grunnskólaskrifstofu Menntasviðs og faghópa í skólaþjónustu á þjónustumiðstöðvum. Samstarfið er m.a. um stefnumótun og framkvæmd stefnu borgarinnar í menntamálum. Samstarf er jafnframt um upplýsingamiðlun, s.s. vegna barna með sérstakar þarfir vegna fjárframlaga. Faghópar vinna saman í teyllum til að viðhalda og miðla sérfræðipækkingu og samhæfa þjónustu í borginni, m.a. um þekkingarstöðvaverkefni.

Sviðsstjórar Menntasviðs og þjónustu- og rekstrarsviðs og framkvæmdastjórar þjónustumiðstöðva sitja reglulega samráðsfundi á vegum þjónustu- og rekstrarsviðs.

6. gr.

Fjármál

Borgarráð úthlutar menntaráði fjárhagsramma sem felur sviðsstjóra Menntasviðs að skipta honum í samræmi við stefnumótun hverju sinni, þ.m.t. til þjónustu- og rekstrarsviðs, sbr. 3. grein.

Að öðru leyti vísast til leikreglna með fjárhagsáætlun og minnisblaðs um fjármál þjónustumiðstöðva (sjá viðauka 6) sem er endurskoðaður árlega samhliða fjárhagsáætlunargerð þar sem fram kemur heildarupphæð fjármagns og sundurliðun á kostnaðarstaði.

7. gr.

Eftirlit og mat á árangri

Eftirlit og mat á árangri þeirra verkefna sem tilgreind eru í 3. gr. og þjónustumiðstöðvum hefur verið falin framkvæmd á með samningi þessum fer m.a. fram með könnunum, mælingum, upplýsingagjöf og mati á gögnum (sjá viðauka 7).

8. gr.

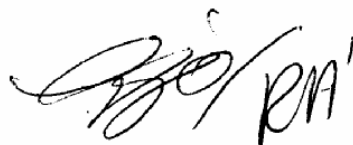
Ágreiningur

Komi upp ágreiningur varðandi túlkun á samningi þessum geta aðilar vísað honum til borgarstjóra.

9. gr.

Endurskoðunarákvæði

Þjónustusamningur þessi er endurskoðaður árlega á sameiginlegum fundi formanna velferðarráðs, menntaráðs og íþrótt- og tómsundaráðs, ásamt hlutaðeigandi sviðsstjórum og framkvæmdastjórum þjónustumiðstöðva. Á fundunum er farið yfir helstu

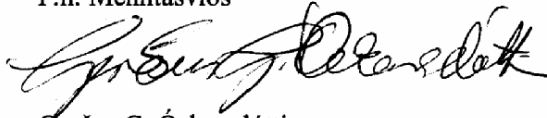
verkefni, tölulegar upplýsingar, ársreikning þjónustumiðstöðva og breytingatillögur sem borist hafa. Fundinn skal halda í tengslum við framlagningu ársreiknings.

**10. gr.
Gildistími**

Samningur þessi gildir frá 1. júní 2005 til 31. desember 2008.

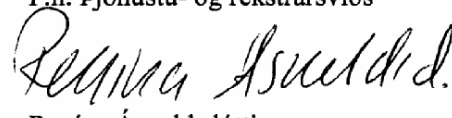
Reykjavík 22. júní 2005

F.h. Menntasviðs

Gerður G. Óskarsdóttir
sviðsstjóri

F.h. Þjónustu- og rekstrarsviðs

Regína Ásvaldsdóttir
sviðsstjóri

Staðfest:

Steinunn Valdís Óskarsdóttir
borgarstjóri

FYLGISKJAL 4. HELSTU NIÐURSTÖÐUR STARFSHÓPS UM SAMRÆMINGU OG ÞRÓUN LYKILTALNA OG SAMEIGINLEGRA MÆLIKVARÐA Í SKÓLA- OG LEIKSKÓLAÞJÓNUSTU Á ÞJÓNUSTUMIÐSTÖÐVUM

Beiðnir og erindi sem starfshópur vill telja

Út frá nýrri reglugerð nr. 584/2010 um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum¹⁸, fyrirnefndan þjónustusamning um þjónustumiðstöðvarnar og verklagsreglum Menntasviðs um nemendur með fjölþættan vanda¹⁹ kom hópurinn sér saman um að skilgreina form beiðna í fjóra hluta; beiðnir sem varða formlega vinnu með nemendur og börn (einstaklingsmál), beiðnum sem koma til vegna (óformlegrar-) vinnu ráðgjafa í skólunum án þess þó að um tilvísanir sé að ræða (viðtalsbeiðni), beiðnum sem varða vinnu með leik- og grunnskólana, starfsfólk þeirra og skólakerfið sjálft (Skólamál) og loks beiðnum vegna bráðamála innan grunnskólanna. Auk þess var ákveðið samkvæmt beiðni leikskólasviðs að telja beiðnir til daggæsluráðgjafa þjónustumiðstöðvanna.

Einstaklingsmálum má skipta í formlegar tilvísanir til sérfræðiþjónustunnar, frá skólum og/eða foreldrum, undirritaðri af foreldrum og svo erindum sem berast frá utanaðkomandi stofnunum sem varða vinnu sérfræðiþjónustunnar með barnið eða nemandann.

Beiðnir um vinnu sem starfshópur vill að haldið sé utan um á þjónustumiðstöðvum borgarinnar eru:

1. Einstaklingsmál

- a. Tilvísanir vegna barna undirritaðar af foreldrum. Hér er um að ræða formlegar tilvísanir sem skóli og foreldrar fylla út og óska eftir þjónustu ráðgjafa þjónustumiðstöðvar. Foreldrar verða að undirrita tilvísun. Hver tilvísun getur falið í sér aðkomu margra ráðgjafa þjónustumiðstöðvanna, háð eðli, umfangi og þróun erindis. Með tilvísun getur skóli eða foreldri óskað formlega eftir aðkomu mismunandi ráðgjafa þjónustumiðstöðvarinnar, s.s. félagsráðgjafa, sálfræðings, eða sérkennsluráðgjafa, en að sama skapi getur skólateymi innan þjónustumiðstöðvarinnar haft áhrif þar á.
- b. Aðsend erindi – öll erindi vegna einstakra barna sem berast frá öðrum stofnunum, s.s. Barna- og unglingsáæðeild LSH, Greiningar- og ráðgjafastöð ríkisins, Þroska- og hegðunarstöð Heilsugæslunnar, heilsugæslu eða sjálfstætt starfandi læknum. Aðsend erindi eru skrifleg erindi, svo sem skýrslur eða læknaþréf – formleg erindi sem berast þjónustumiðstöð og varða einstök börn og óskir um vinnslu þeim tengdum, svo sem ósk um eftirfylgd, félagsráðgjöf, endurmat.

2. Viðtalsbeiðni – ósk um viðtal. Bæði skóli og foreldri geta óskað eftir viðtali við ráðgjafa sérfræðiþjónustunnar. Skóli og/eða foreldrar geta óskað eftir viðtali vegna barns eða málefna sem tengjast skólanum. Sérfræðingur bregst hratt við slíkri beiðni eða innan viku. Þessi tegund beiðni er hugsuð sem millistig milli tilvísana og skólamála, þar sem mögulegt er að snerta við hlutunum og hafa áhrif á áður en til stærra og formlegra inngrips kemur (sbr. lið 1a og 3).

¹⁸ Ný reglugerð var gefin út í júní 2010 (<http://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?ID=49e415e2-dca6-4822-9b99-b2b6d1c326f4>).

¹⁹ Skýrsla starfshóps um samhæfingu verklags við aðstoð og þjónustu við grunnskólanema sem glíma við fjölþættan vanda (júní 2009). Viðkomandi verklagsreglur voru endurskoðaðar í júní 2010 (http://www.reykjavik.is/Portaldata/1/Resources/menntasvid/skjol/VERKLAGSREGLUR_2010.pdf).

3. Skólamál – beiðnir frá skólum um þjónustu á grundvelli skólans en ekki einstakra barna. Beiðnin varðar mál sem taka til vinnu með skólann, skólaaðstæður í samvinnu við starfsfólk skólans. Beiðni kemur frá skóla þar sem skóli óskar eftir aðkomu ráðgjafa þjónustumiðstöðvar til að vinna að skólaþróun, handleiðslu, fræðslu, skimun, hópastarf eða ráðgjöf.
4. Bráðamál – Verklagsreglur menntasviðs vegna nemenda með fjölþættan vanda taka til aðkomu þjónustumiðstöðvar, s.s. vegna agabrota, lögbrota og skólasóknar. Nemendur sem eiga við vanda sem þarfnast aðkomu ráðgjafa þjónustumiðstöðvarinnar.
5. Daggæsluráðgjöf – Dagforeldrar eru þjónustaðir af daggæsluráðgjöfum á þjónustumiðstöðvum borgarinnar og þeim boðin ráðgjöf. Daggæsluráðgjafi sér um að halda til haga fjölda beiðna um ráðgjöf.

Góð skráning á þessum beiðnum sem nefndar eru hér að ofan gefa góða mynd af vinnumagni sem kemur inn á þjónustumiðstöðvar varðandi sérfræðiþjónustu skólanna. Upptalningin eða listinn er þó alls ekki tæmandi.

Þjónustumiðstöðvar hafa verið til staðar í tæp fimm ár og þó nokkur þróun orðið í vinnslu og flæði mála sem berast þjónustumiðstöðvunum. Afleidd verkefni þeirra erinda og beiðna sem berast er einnig nauðsynlegt að halda til haga, annaðhvort sem uppgjör eftir að máli er lokið eða í samfelldri vinnslu málsins, mælingu á ganginum í vinnuferlinu og svo framvegis.

Beiðni sem berst þjónustumiðstöð með formlegum hætti getur falið í sér ósk um aðkomu ýmissa ráðgjafa vegna barns eða erindis frá skóla. Beiðnin (tilvísun) býður upp á val um hvaða ráðgjafa sé óskað eftir í hverju tilviki fyrir sig, en hún gefur einnig til kynna að fagteymi eða skólateymi innan þjónustumiðstöðvar geti búið til verkefni í samráði við málsaðila. Beiðnir sem varða sérfræðiþjónustu leik- og grunnskólanna hafa það sameiginlegt að verkefnin sem skilgreinast í vinnsluferlinu eru og varða hluti sem tengjast vinnu með barn, umhverfi eða hvort tveggja.

Reynsla þjónustumiðstöðvanna af notkun þessara afleiddu verkefna er mismikil, en þar sem þetta hefur verið skráð markvisst hafa eftirfarandi verkefni ráðgjafa í framhaldi af formlegri beiðni verið notuð, listinn er ekki tæmandi:

- Eftirfylgd
- Endurmat
- Fræðsla
- Greining
 - Málþroski
 - Vitsmunapróska
- Handleiðsla
- Ráðgjöf
 - Fjölmening
 - Félagsleg
 - Kennslu
 - Sérkennslu
 - Skólaþróun
 - Unglinga
 - Uppeldis
- Skammtíameðferð, 4-6 viðtöl
- Skimun
- Vettvangsathugun
- Virknimat

Að ofangreindu má segja að skilgreining beiðna um þjónustu til skóla og foreldra taki til þess umfangs sem krafist er í þjónustusamning. Aðkoma ráðgjafa sérfræðiþjónustu skólanna er allt frá því að vera á vettvangi í skólanum á reglulegum samráðs- eða nemendaverndarráðsfundum út í það að veita viðtöl og koma málum í farveg sem varðar skólann, nemandann og/eða heimilið.

Sameiginlegir mælikvarðar - lykiltölur

Það sem þarf að mæla er fjöldi þeirra beiðna sem um er getið að ofan og flæði þeirra þegar í formlega vinnslu er komið innan þjónustumiðstöðvanna. Þær breytur sem starfshópur vill taka tillit til og mæla eru vinnsluhraði (biðtími, vinnslutími), aldur, tilvísunarástæða og kyn barna. Samanber tölur hér að neðan.

Einstaklingsmál

Tilvísanir/aðsend erindi /viðtalsbeiðni/ bráðamál	Drengir	Stúlkur	Alls
Leikskóli – allur aldur			
Grunnskóli – yngsta stig			
Grunnskóli – miðstig			
Grunnskóli – unglíngastig			
Alls			

Tafla 1 sýnir fjölda beiðna háð kynjum og aldri eða aldursstigum

Tilvísanir/aðsend erindi /viðtalsbeiðni/ bráðamál	Úr móttöku í bið	Úr bið í vinnslu	Úr vinnslu í lokun
Leikskóli – allur aldur			
Grunnskóli – yngsta stig			
Grunnskóli – miðstig			
Grunnskóli – unglíngastig			
Alls			

Tafla 2 sýnir meðaltíma beiðna í bið og vinnslu, mælt í vikum

Tilvísanir/aðsend erindi /viðtalsbeiðni/ bráðamál	Tilvísunar ástæða 1	Tilvísunar ástæða 2	Tilvísunar ástæða 3
Leikskóli – allur aldur			
Grunnskóli – yngsta stig			
Grunnskóli – miðstig			
Grunnskóli – unglíngastig			
Alls			

Tafla 3 sýnir hlutfall algengustu tilvísunarástæðna hjá drengjum

Tilvísanir/aðsend erindi /viðtalsbeiðni/ bráðamál	Tilvísunar ástæða 1	Tilvísunar ástæða 2	Tilvísunar ástæða 3
Leikskóli – allur aldur			
Grunnskóli – yngsta stig			
Grunnskóli – miðstig			
Grunnskóli – unglingastig			
Alls			

Tafla 4 sýnir hlutfall algengustu tilvísunarástæðna hjá stúlkum

Skólamál

Skólamál /viðtalsbeiðni/daggæsla	Fjöldi beiðna	Úr móttöku í bið	Úr bið í vinnslu	Úr vinnslu í lokun
Daggæsluráðgjöf				
Leikskóli – öll stig				
Grunnskóli – yngsta stig				
Grunnskóli – miðstig				
Grunnskóli – unglingastig				
Alls				

Tafla 5 sýnir fjölda og meðaltíma beiðna í bið og vinnslu, mælt í vikum

Vinnsluhraði mála fæst með skráningum í Málaskrá þjónustumiðstöðvanna, þar sem hver ráðgjafi eða teymi skrá hvenær mál hefja hvert þrep í vinnslu máls, samanber hvenær mál fer úr móttöku í bið, úr bið í vinnslu og hvenær vinnslu er lokið.

Viðhorfsmælingar eins og þjónustusamningur segir til um munu áfram verða gerðar í tengslum við mat á sérfræðiþjónustu leik- og grunnskóla á þjónustumiðstöðvum.